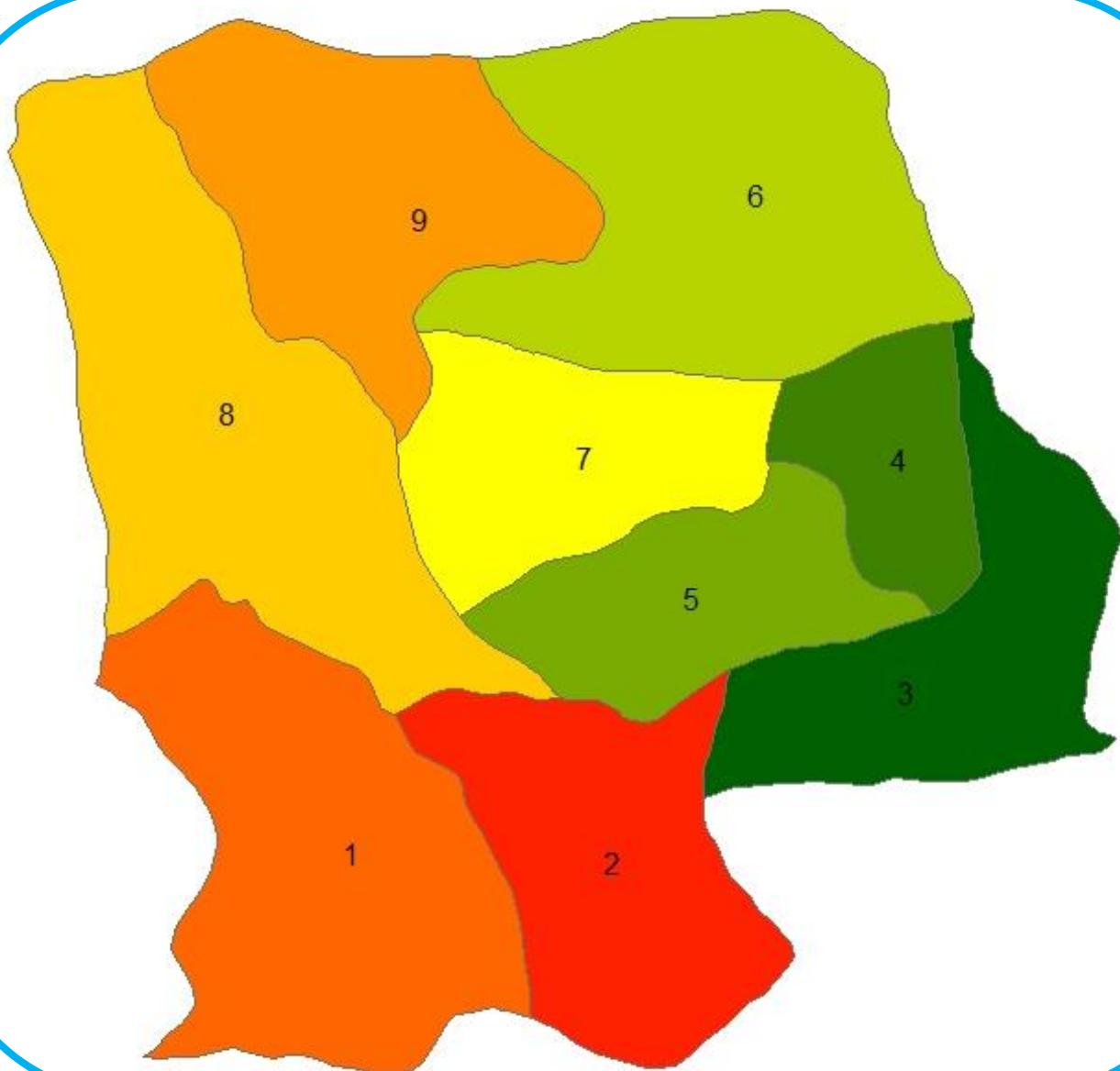

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना प्रतिवेदन वालाकोट गाविस

पर्वत
जिल्ला

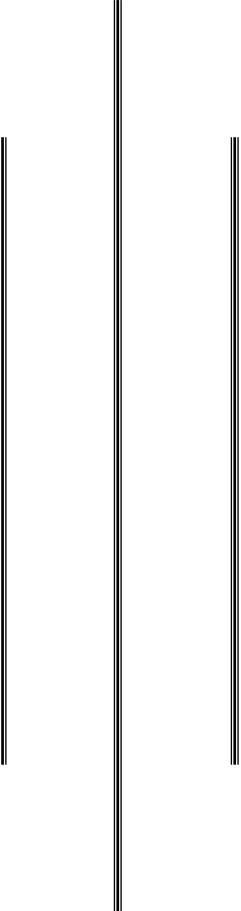

तयार गर्ने

गाउँ विकास समितिको कार्यालय, वालाकोट

तयार गरिएको मिति : २०७२/०८/२४

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना, वालाकोट पर्वत

तयार गर्ने
वालाकोट गाउँ विकास समितिको कार्यालय

सहजिकरण गर्ने
खुर्कोट युवाकलव (KYC NEPAL)

२०७२

गाविसको मन्त्रब्य

नेपाल सरकारले सन् २०१० सम्ममा शत प्रतिशत घरपरिवारमा सरसफाई तथा खानेपानीको पहुँच पुऱ्याउने लक्ष्य राखेको विदितै छ । सो लक्ष्य पुरा गर्ने नेपाल सरकारले सबै दातृ संस्था तथा सबै सामेदार संस्थाहरूको सहभागितामा सरसफाई गुरुयोजना २०६८ लागु गरेको छ ।

जबसम्म गाउँमा बस्ने जनताका आर्थिक तथा सामाजिक स्तरमा अभिवृद्धि हुदैन तवसम्म देशको वास्तविक विकास भएको मान्न सकिदैन । जस अनुसार राज्यले गर्नुपर्ने सम्पुर्ण कामहरू केन्द्रीय तहवाट मात्र सञ्चालन गर्न सम्भव नहुने भएकाले स्थानीय तहमा जे जस्ता आवस्यकता र समस्याहरू छन् । तिनिहरूको पुर्ति र समाधान गर्न सोहि ठाउँका जनताहरूलाई संस्थागत रूपमा संगठित गरी काम गराउने अधिकार निक्षेपण गर्नु नै विकेन्द्रीकरण हो ।

जुनसुकै योजना तथा आयोजना संचालन गर्नको लागी तथ्याङ्कु तथा सुचनाको अपरिहार्यता हुन्छ । तथ्याङ्कु तथा सुचनाको अभावमा सम्बन्धीत क्षेत्रको वास्तविकता पहिचाहन गर्न सकिदैन । यसै सन्दर्भमा यस वालाकोट गा.वि.समा पश्चिम नेपाल ग्रामिण खानेपानी तथा स्वास्थ्य सरसफाई कार्यक्रम देश्रो चरणको सहयोगमा जि.वि.स.मार्फत खुर्कोट युवा क्लबको सामाजिक तथा प्राविधिक सहयोगमा र गाउँस्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई स्वच्छता समन्वय समिति (VWACC) तथा गाउँ विकास समिति वालाकोटको आयोजनामा स्वास्थ्य सरसफाई सम्बन्धमा रहेका हरेक समस्या समाधानका लागी गाउँ खानेपानी स्वास्थ्य सरसफाई तथा स्वच्छता योजना (Vwash Plan) तयार गरिएको छ । यस भित्र गा.वि.सको प्रत्येक बस्ती तथा बडा स्तरीय विवरण घरधुरी संख्या जनसंख्या जातिय समुदायको वस्ती र विवरण गा.वि.स.को वर्तमान खानेपानीको अवस्था र प्रयोग, विद्यमान खानेपानीको आयोजना विवरण र उपयोगमा रहेका तथा नरहेका खानेपानीका श्रोतहरूको विवरण प्रत्येक वस्ती तथा बडा स्तरीय सरसफाई तथा अवस्था लगायत अन्य विविध पक्षहरूसँग सम्बन्धीत विवरणहरू समावेश रहेका छन् । अन्त्यमा यस खानेपानी स्वास्थ्य सरसफाई तथा स्वच्छता योजना किताब तयार गर्ने ऋममा सहयोग पुऱ्याउने जिल्ला विकास समिति पर्वत पश्चिम नेपाल ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई परियोजना दोस्रो चरण तथा हरेक स्तरमा फिल्डमा खटेर सामाजिक तथा प्राविधिक रूपमा महत्वपूर्ण योगदान गर्ने खुर्कोट युवा क्लब (KYC-Nepal,Parbat) लाई धन्यवाद दिन चाहन्छ ।

गणेश राना

गा.वि.स.सचिव वालाकोट

शुभ - कामना

पर्वत जिल्लालाई सन् २०१७ को अन्तसम्मा सरसफाई तथा खानेपानीको जिल्ला बनाउने महान् लक्ष्यका साथ खुल्ला दिशामुक्त पश्चातको स्वस्थ्य र सरसफाईको आनीबानीमा पूर्ण परिवर्तन सम्बन्धि रणनीतिक कार्ययोजना २०६८ तयार गरी लागु गरीएको छ। सोही अनुसार गाउँ विकास समिति वालाकोटले खानेपानी स्वास्थ्य सरसफाई तथा स्वच्छता योजना तयारी (Vwash Plan) लगायत गा.वि.स स्तरीय विविध कार्यक्रम तर्जुमा गरि कार्यान्वयन तथा सञ्चालन गर्नका लागी वालाकोट वासी जनताहरूलाई विविध सेवा उपलब्ध गराउने सन्दर्भमा अद्यावधिक तथ्याङ्क तथा सुचनाहरूको महत्वपुर्ण भुमिका रहेको हुन्छ ।

यसै सन्दर्भमा वलाकोट गा.वि.स द्वारा प्रकाशन गर्न लागिएको यस गाउँ खानेपानी स्वास्थ्य सरसफाई तथा स्वच्छता योजना (Vwash Plan) ले सन् २०१७ सम्मा सबैलाई स्वच्छ पिउने पानी र पुर्ण सरसफाईमा पहुँच पु-याई गा.वि.स.लाई पुर्ण आनीबानी परिवर्तन सहितको गा.वि.स.घोषणा गर्नमा प्रमुख भुमिका खेल्ने छ । यसले गर्दा वालाकोट वासी सबै जनताहरूको खानेपानी तथा स्वास्थ्य सरसफाई क्षेत्रमा सुधार हुनेछ । साथै यस कार्यमा सबैको सकृदय सहयोग र सहभागिता रहने कुरामा म पुर्ण विश्वस्त हुदै यस गाउँ खानेपानी स्वास्थ्य सरसफाई तथा स्वच्छता योजना (Vwash Plan) ले वालाकोट गा.वि.स.को खानेपानी स्वास्थ्य तथा सरसफाईका विविध पक्षहरू वारेमा जानाकारी राख्न चाहानु हुने सबैलाई सन्तुष्टि दिनेछ । यस गाउँ खानेपानी स्वास्थ्य सरसफाई तथा स्वच्छता योजना (Vwash Plan) ले वालाकोट गाविसलाई नमुना गाविस घोषणा गर्नमा सहयोग पुगोस् भनि शुभकामना ब्यक्त गर्दछु ।

भिम वहादुर कुवंर
स्थानिय विकास अधिकारी पर्वत

विषय सूची

पृष्ठ नं.

१. परिचय
- १.१ पृष्ठभूमि
- १.२ उद्देश्य
- १.३ विधि
- १.४ सिमितता
२. गाउँ विकास समितिको संक्षिप्त जानकारी
 - २.१ अवस्थिति, सिमाना तथा प्रशासनिक विभाजन
 - २.२ क्षेत्रफल तथा भूउपयोग
 - २.३ जनसंख्या, घरधुरी र जातजाती
३. खानेपानीको अवस्था
 - ३.१ गाविसको खानेपानीको तुलनात्मक अवस्था
 - ३.२ खानेपानीको विद्यमान अवस्था
४. स्वास्थ्य र सरसफाईको तुलनात्मक अवस्था
५. गाविसको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना कार्यान्वयन तथा संशोधित कार्य योजना
६. जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण

अनुसूचीहरू

- अनुसूची-१: प्रत्येक वडाको जनसंख्याको विवरण
- अनुसूची-२: घरधुरी तथा जातीय समूदाय सम्बन्धी अध्यावधिक तथ्यांक
- अनुसूची-३: खानेपानीको विद्यमान अवस्था
- अनुसूची-४: खानेपानीको सुविधास्तर निर्धारण
- अनुसूची-५: आ.व. २०७०/०७१ सम्म सम्पन्न भएका योजनाहरू र प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू एवम् उक्त योजनाहरूको हालको अवस्था
- अनुसूची-६: निर्माणाधिन खानेपानी योजनाहरूको विवरण
- अनुसूची-७: गाविसका टोलहरूमा घरेलु चर्चाको हालको अवस्था
- अनुसूची-८: विद्यालय तथा संस्थागत शौचालयको वर्तमान अवस्था
- अनुसूची-९: पूर्ण सरसफाईका सूचकहरूको अवस्था
- अनुसूची-१०: गाविस स्तरीय तर्जुमा गरिएका खानेपानी योजनाहरूको विवरण
- अनुसूची-११: गाविस स्तरीय तर्जुमा गरिएका खानेपानी योजनाहरूको विवरण र लागत
- अनुसूची-१२: गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाइ रणनीतिक योजना
- अनुसूची-१३: गाविसको प्राप्त तथ्याङ्क अनुसारका जिआइएस् नक्शाहरू

यस भित्र प्रयोग गरिएका सक्षिप्त रूपहरूः

आर. भि. टि.	रिजभर्वायर टंकी
आ. व.	आर्थिक वर्ष
उ. मा. वि.	उच्च माध्यमिक विद्यालय
किमि	किलोमिटर
ऋ.सं.	ऋग्मसंख्या
खा. पा.	खानेपानी
खा. पा. यो.	खानेपानी योजना
गाविस	गाउँ विकास समिति
जि. आई.	ग्राम्याल्भनाइजड आइरन
जि. वि. स.	जिल्ला विकास समिति
नि. मा. वि.	निम्न माध्यमिक विद्यालय
ने. रु.	नेपाली रुपैया
नं.	नम्बर
प्रा. वि.	प्राथमिक विद्यालय
मा. वि.	माध्यमिक विद्यालय
वि. सं.	विक्रम सम्बत
स. स. यो.	सरसफाइ योजना
सि. सि.	कलेक्सन च्याम्बर
VWASH	Village Water, Sanitation and Hygiene
VWASHCC	Village Water, Sanitation and Hygiene Coordination Committee

१. परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपाल सरकारको सन् २०१७ सम्ममा सबैलाई खानेपानी र सरसफाइ सुविधा पुऱ्याउने लक्ष्य हासिल गर्ने दिशामा सहयोग गर्दै स्थानीय निकायहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले नेपाल सरकार र फिनल्याण्ड सरकारका बीच पश्चिमाञ्चल तथा मध्य पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रका गरी चौथ वटा जिल्लाहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रम सञ्चालनको लागि ट्रिपक्षिय सम्झौता भए वमोजिम पश्चिम नेपाल ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाइ परियोजना सन् २००८ देखि २०१३ अवधिको पहिलो चरण सफलतापूर्वक सम्पन्न गरी सन् २०१३ देखि २०१८ सम्मको अवधिको लागि दोस्रो चरण आरम्भ भएको छ ।

यस सन्दर्भमा समुदायले सहभागितात्मक रूपमा तर्जुमा गरेको योजनाले मात्र समुदायका वास्तविक आवश्यकताको पहिचान गर्न सक्दछ भन्ने अभिप्रायका साथ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा गरिने बाह्य सहयोग वास्तविक आवश्यकता भएको वर्गमा पर्दछ जसले स्थानीय सरकारको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने क्षमतालाई विकास गरी सन् २०१७ को नेपाल सरकारको लक्ष्य पुरा गर्न सहयोग गर्दछ भन्ने मान्यतालाई अंगीकार गरी परियोजनाको पहिलो चरणमा पनि पर्वत जिल्लाका ६ वटा गाविसहरूमा कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

यसै परिप्रेक्ष्यमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा भएका क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गर्नको लागि परियोजनाले पहिलो चरणमा पर्याप्त आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गरायो जसको फलस्वरूपः खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताको क्षेत्रमा उत्क गाविसहरूमा आमूल परिवर्तन भएको छ ।

परियोजनाको दोस्रो चरणको परियोजना दस्तावेजले वास्तविक रूपमा सेवाविहीन, जसले हालसम्म खानेपानी कार्यक्रमको लागि कुनै पनि बाह्य सहयोग प्राप्त गरेका छैनन् त्यस्ता क्षेत्रमा मात्र परियोजनाको सहयोग केन्द्रीत गर्ने निर्देश गरे वमोजिम परियोजनाको सहयोग विस्तारको लागि थप दुर्गम तथा सेवाविहीन गाविसहरू छनौट गरी सोहि वमोजिमको योजना तर्जुमा गरी सहयोग गर्ने भन्ने उल्लेख भएको छ । उत्क गाविसको हालको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको वस्तुस्थिति र सेवा पुन बांकी रहेका क्षेत्रमा अतिरिक्त स्रोतको खोजी गरी वा आफ्नै स्रोत समेत परिचालन गरि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको आवश्यकता पुर्ति गर्नुपर्ने भएकोले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयारीका लागि जिल्ला विकास समिति पर्वत, बालाकोट गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको र गाउँ विकास समिति समेतले उत्क कार्यको लागि सहजीकरण गरी गाविस स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तैयार गर्ने निर्देशिका (VWASH Plan Guidelines) वमोजिम यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

१.२ उद्देश्य

गाविस स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयारी कार्यको समग्र उद्देश्य गाउँ विकास समितिलाई स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली, २०५६ को दफा (६५) ले प्रत्येक स्थानीय निकायलाई आफ्नो सिमाक्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने विकास निर्माण कार्य जनमुखी, सहभागितात्मक, प्रभावकारी, सुव्यबस्थित र दीगो प्रतिफल दिने गरी सञ्चालन गर्न आवधिक गाउँ विकास योजना तयार गरी सोहि योजना अन्तरगतका आयोजनाहरूलाई प्राथमिकताको आधारमा सञ्चालन गर्न निर्देशित गरे वमोजिम गाविस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयार गरिएको छ ।

यसका अतिरिक्त यस कार्यका खास उद्देश्यहरू निम्न वमोजिम रहेका छन्:

- वालाकोट गाउँ विकास समितिको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छताको वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण गरी सबैका लागि खानेपानी र सरसफाई सुविधा उपलब्ध गराउन अब आवश्यक पर्ने स्रोतको पहिचान गर्नु,
- गाविस क्षेत्रभित्र सेवाविहीन, सेवा प्राप्त र सुविधा स्तरोन्तरी गर्नुपर्ने समुदायको पहिचान गरी प्राथमिकिकरण गर्ने र सोहि वमोजिम स्रोतको विनियोजन गर्ने,
- गाविसको पूर्ण सरसफाईको रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने र सोहि वमोजिम कार्यक्रमहरू तय गर्ने,
- जलवायु परिवर्तनबाट खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता क्षेत्रमा पर्न गएका तथा भविष्यमा पर्न सक्ने असरहरूको वारेमा अध्ययन गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका क्रियाकलापहरू पहिचान तथा तर्जुमा गर्नु,
- पश्चिम नेपाल ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई परियोजनाको दोस्रो चरणको अवधारणा वमोजिम उक्त गाविसमा परियोजनाको सहयोगको स्तर निर्धारण गरी सोहि वमोजिम कार्ययोजना तयार गर्ने कार्यमा सहयोग गर्नु रहेको छ ।

१.३ विधि

गाउँस्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना तयारी कार्यको लागि निम्न वमोजिमको क्रियाकलाप गरिएको थियो ।

क्र.सं.	क्रियाकलापको नाम	समय अवधी	कैफियत
१	भिवास योजना निर्माण अभियानिकरण	४ दिन	जिल्लास्तरमा
२	गाविसस्तरीय भिवास योजना अभियानिकरण	१ दिन	गाविसस्तरमा
३	वडास्तरीय कार्यको लागि तयारी तथा अभियानिकरण	३ दिन	वडास्तरमा
४	पछाडी पारिएका महिलाहरूको क्षमता विकास तालिम	२ दिन	गाविसस्तरमा
५	पछाडी पारिएका दलित, जनजातिहरूको क्षमता विकास तालिम	२ दिन	गाविसस्तरमा
६	वडास्तरीय सामाजिक/प्राविधिक अध्ययन	९ दिन	वडास्तरमा
७	भिवाससिसि पुर्नगठन	१ दिन	गाविसस्तरमा
८	तथ्यांकको प्रारम्भिक विज्ञेशण तथा योजना तर्जुमा पूर्व तयारी	२ दिन	गाविसस्तरमा
९	गाविसस्तरीय योजना तर्जुमा कार्यशाला	२ दिन	गाविसस्तरमा
१०	भिवासयोजना डाफ्ट तयारी र भिवाससिसि वाट पारित	१ दिन	गाविसस्तरमा

उपरोक्त क्रियाकलापहरूमध्ये सहजकर्ताको तालिम व्यवस्थापन जिविस र सामाजिक तथा प्राविधिक परिचालनकासाथै प्रतिवेदन लेखन कार्यको संयोजन खुकोट युवा क्लबले गरेको छ भने बांकी क्रियाकलापहरू सहजकर्ताको सहयोगमा गाउँ विकास समिति, गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति (VWASHCC) र वडा नागरिक मञ्चले आयोजना गरेका थिए ।

समग्र वास योजना निर्माण कार्यको अगुवाई गाविसले गरेको थियो जसको लागि गाविसलाई सामाजिक तथा प्राविधिक सहयोग कार्य उपलब्ध गराइएको थियो ।

१.४ सिमितता

यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना, जिल्लाको यस क्षेत्रको विकासको निम्नि पूर्णरूपमा सहयोगी रहेपनि यसका आफ्ना केही सीमितताहरु रहनेछन्:

- अपर्भट आउनसक्ने तत्कालिन आवश्यकताहरुको प्राथमिकिकरण
- प्रयाप्त बजेट विनियोजनमा न्यूनता
- प्राथमिक तहको तथ्याङ्को सहज उपलब्धता
- राजनैतिक स्थिरता एवं स्थानीय सरकार तथा सुशासन
- प्रयाप्त प्राविधिक तथा प्रशासनिक कर्मचारीको खटनपटन
- दातृ राष्ट्र तथा संघ, संस्थाहरुको सहयोगको सुनिश्चितता एवं निरन्तरता
- राजनीतिज्ञ तथा योजनाकारहरुको दूरदृष्टि

२. गाउँ विकास समितिको संक्षिप्त जानकारी

२.१ अवस्थिति, सिमाना तथा प्रशासनिक विभाजन

वालाकोट गाउँ विकास समितिको पूर्वमा पाखापानी र भोलें गाविस, पश्चिममा भोक्सिङ र होश्राङ्गदी गाविस, उत्तरमा लुँखु देउराली गाविस र दक्षिणमा सरौँखोला गाविस पर्दछन्। राजनैतिक विभाजनका हिसाबले यो गाउँ विकास समिति जिल्लाको निर्वाचन क्षेत्र नं.२ मा र इलाका नं. ९ अन्तरगत रहेको छ। ५४ वटा बस्तिहरुमा विभाजित यस गाउँ विकास समितिको प्रशासनिक कार्य वडा नं. ५ मा रहेको गाउँ विकास समितिको कार्यालयबाट हुने गरेको छ।

२.२ भौगोलिक अवस्थिति तथा सिमाना

भिरालो धरातलिय स्वरूपले बनेको यो गाउँ विकास समिति समुद्री सतहदेखि ८८० मिटर देखि १९६० मिटर सम्म उच्चार्द्धमा अवस्थित छ। कुल क्षेत्रफल करिब ५६५.२३ हेक्टर रहेको यस गाउँ विकास समितिको २८ डिग्री ४ मिनट २५ सेकेण्ड देखि २८ डिग्री ०५ मिनट ५६ सेकेण्ड उत्तरी अक्षांश, ८३ डिग्री ३९ मिनट ३८ सेकेण्ड देखि ८३ डिग्री ४१ मिनट २५ सेकेण्ड पुर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ।

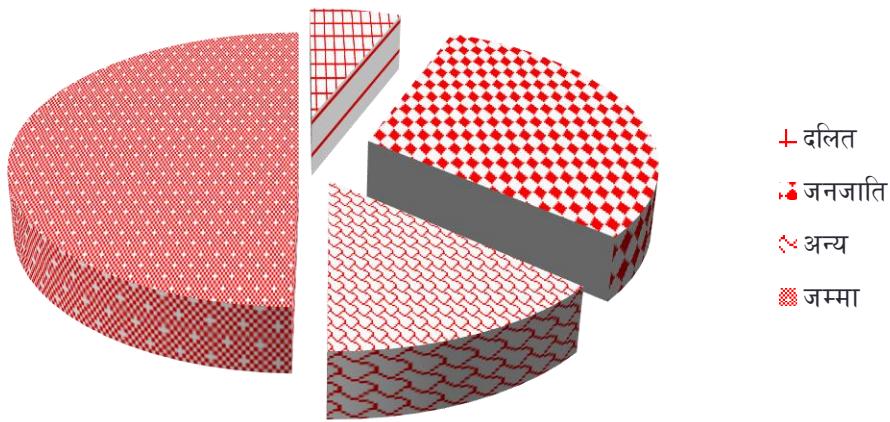
(श्रोत: VDC profile Balakot 2070)

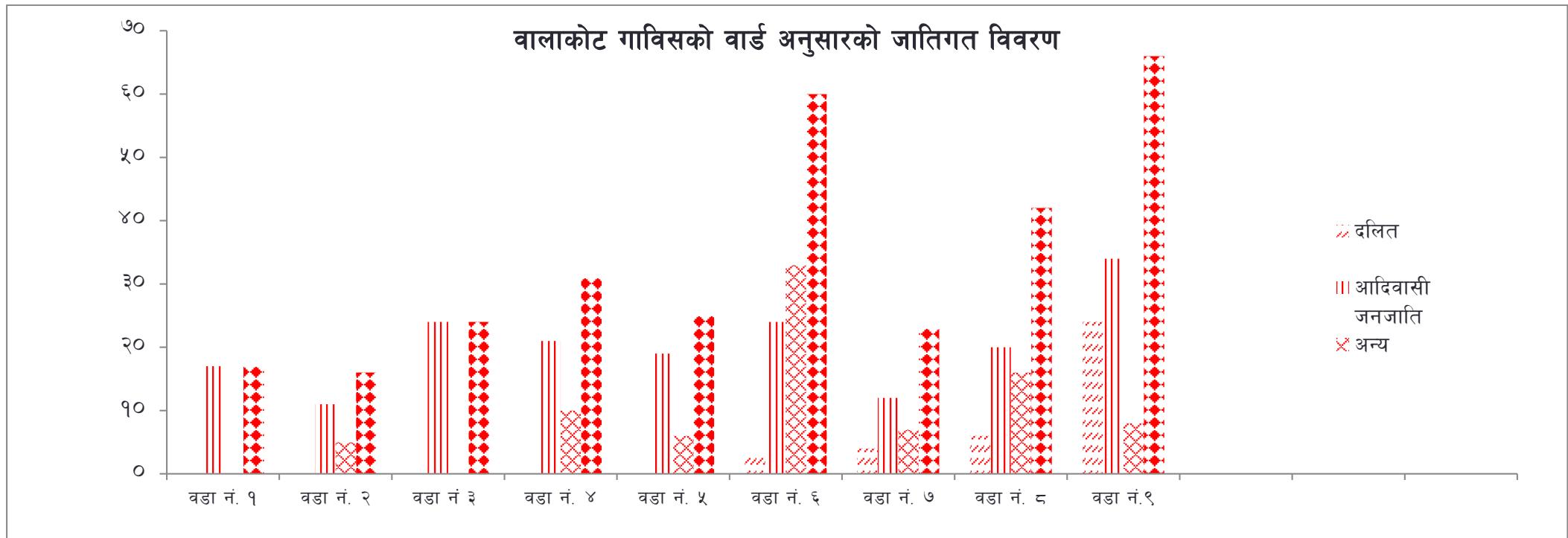
२.३ जनसंख्या, घरधुरी र जातजाती

वालाकोट गा.वि.स.मा जातजातीको वसोवासको अवस्थालाई हेर्दा विविधता रहेको पाईन्छ। वाड भेला, घरधुरी सर्वेक्षण अध्ययनबाट आएको तथ्याङ्क अनुसार हाल यस गाविसमा कुल ३०४ घरधुरी रहेका छन्। यस

गाविसको कूल जनसंख्या (प्रक्षेपित) १६७२ मध्ये महिलाको जनसंख्या ८७० अर्थात् ५२.०३% र पुरुषको ८०२ अर्थात् ४७.९७% रहेको छ । जनजाती (गुरुङ) समुदायको वाहुल्यता रहेको यस गाविसमा आदिवासी जनजातीको ५९.८७% दलितको १२.१७%, अन्यको २७.९६% रहेको छ । जसलाई तलको स्तम्भ चित्रमा देखाइएको छ भने विस्तृत रूपमा अनुसूची-१ तथा २ मा दिइएको छ ।

गाविस स्तरमा भएको जातिगत विवरण

३. शैक्षीक अवस्था

यस गाविसमा १ वटा मा. वि., ३ वटा प्राथमिक विद्यालय रहेका छन् भने ३ वटा सेवामूलक कार्यालयहरु उप स्वास्थ्य चौकी १, अतिरिक्त हुलाक सेवा कार्यालय १, गाविसको कार्यालय १ रहेका छन्। साक्षरताको स्थिती हेर्दा कुल साक्षर हुनसक्ने उमेरका व्यक्तिमध्ये ८१% साक्षर र १९% निरक्षर रहेका छन्। त्यस्तै ३४% महिला र ४४% पुरुषहरु साक्षर रहेका छन्। कुल उमेर पुगेका व्यक्तिमध्ये निरक्षर महिला १५% र ६% पुरुषहरु रहेका छन्।

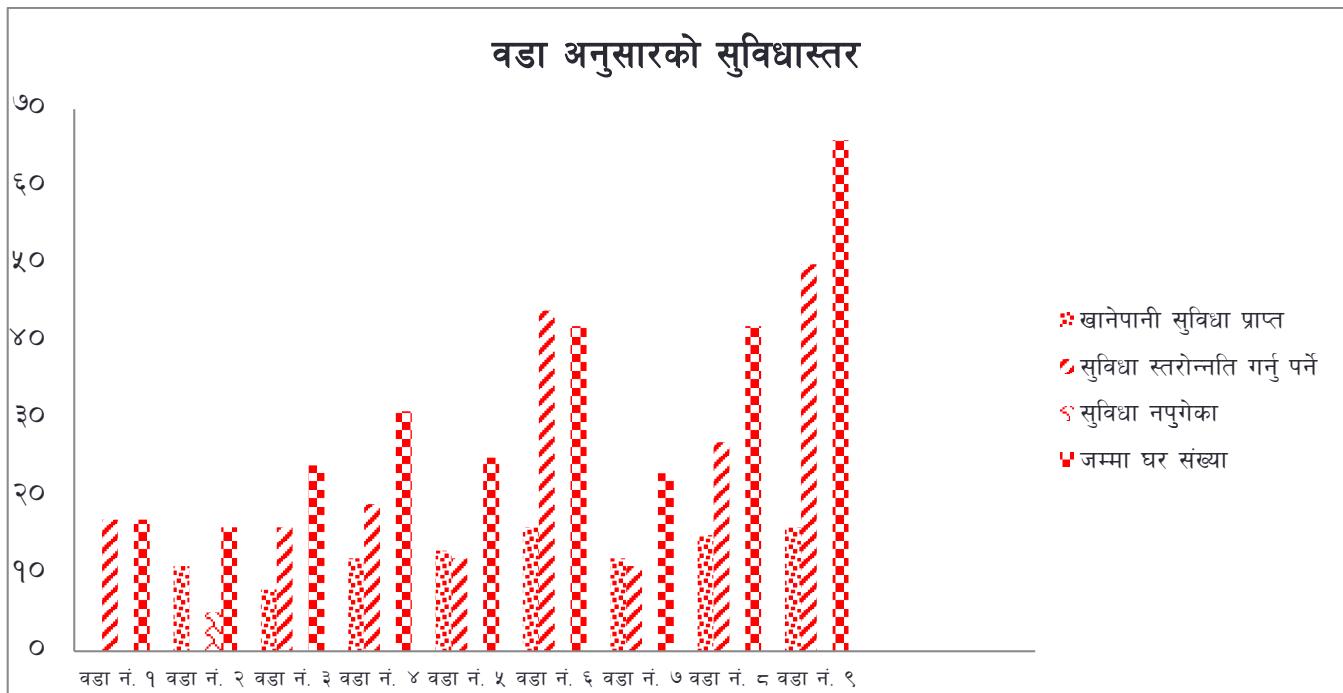

शैक्षीक स्तर

४. खानेपानीको अवस्था

४.१ गाविसको खानेपानीको तुलनात्मक अवस्था

यस गाविसका जम्मा ३०४ घरधुरी मध्ये खानेपानी सेवा प्राप्त घरधुरी १२० अर्थात ३९.४८% सुविधा स्तरोन्नती गर्नु पर्ने घरधुरी १७९ अर्थात ५८.८८%, सेवावाट बच्चित घरधुरी ५ घरधुरी अर्थात १.६५% रहेको छ। जस मध्ये पाईप धाराबाट पानी खाने २९९ घरधुरी अर्थात ९८.३५%, मूल पंधेराको खानेपानी प्रयोग गर्ने ५ घरधुरी अर्थात १.६५% रहेको छ। यसको विवरण अनुसूची-३ मा दिइएको छ।

४.२ खानेपानीको विद्यमान अवस्था

२. सुविधास्तरको लागि अंक दिए निम्न अनुसार गरिएको छ :

सुविधास्तर निर्धारणका आधारहरु

सुविधास्तर	गूणस्तर	परिमाण (लि./व्य/दिन)	समय (मिनेट)	विश्वसनियता (महिना)
पहिलो (राम्रो) - १	संरक्षित स्रोत	४५ भन्दा बढी	१५ भन्दा कम	१२
दोश्रो (औसत) - २	स्वीकार्य स्रोत	२५ देखि ४५	१६ देखि ३०	११
तेश्रो (नराम्रो) - ३	नराम्रो स्रोत	१५ देखि २४	३१ देखि ४५	१०
चौथो (धेरै नराम्रो) - ४	धेरै नराम्रो स्रोत		अन्य सबै अवस्था	

क. पानीको गूणस्तर

पानीको गूणस्तरको एकिन गर्दा प्रयोगशालामा परिक्षणवाट मात्र हुने भएतापनि यस प्रयोजनको लागि पानी प्रदूषित हुने सम्भावनाको आधारमा निर्धारण गरिएकोछ ।

संरक्षित स्रोत : निम्न अवस्थामा फाराममा गूणस्तरको महलमा १ लेखीएकोछ ।

- ♦ वर्षेभरि सफा पानी आउने, वाह्य वातावरण (जस्तै: वर्षा, गाईवस्तु आदि) वाट दुषित हुने सम्भावना नभएको मूल । (यहां मूल भनेको जमिनवाट निस्केकै स्थानवाट वग्न नपाउदै प्रयोग भएको स्रोत हो)

- ◆ राम्रो वनस्पतिय क्षेत्र भित्र भएको मूलको पानी खोल्सा हूदै वगेको भएता पनि वगेको पानी सफा रहेको साथै मूल र पानी लैजाने स्थान वीच पानी दूषित हुने सम्भावना नभएको ।
- ◆ पानीको स्रोत जस्तो सूकै भएता पनि आधूनिक प्रविधि अपनाई **Filteration** वा **Treatment** गरिएको ।
- ◆ व्यवस्थित रूपमा वर्षातको पानी संकलन गरि प्रयोग गर्ने गरिएको । ढक्कन, जाली यथास्थानमा रहेको, गटर, छानो तथा घैटाको सरसफाई नियमित हुने गरेको ।

स्वीकार्य स्रोत : निम्न अवस्थामा फाराममा गूणस्तरको महलमा २

- ◆ मूलको पानी सफा भएता पनि संरक्षण नगरिएको स्रोत, प्रदूषण हुने सम्भावना भएको ।
- ◆ खोलाको पानी भएता पनि थिग्राउने टंकी (**Sedimentation Tank**) को व्यवस्था भएको ।

नराम्रो स्रोत : निम्न अवस्थामा फाराममा गूणस्तरको महलमा ३

- ◆ खोला/खोल्साको पानी विना उपचार र संरक्षण पाइप प्रणालीद्वारा वितरण गरी उपभोग गर्ने गरिएको ।
- धेरै नराम्रो स्रोत
 - ◆ खोला, खोल्सा, खूला इनार/कूवा तथा कुलो वा पोखरीको पानी सोभै उपभोग गर्ने गरिएको ।

ख. पानीको परिमाण

दैनीक उपभोगको लागि आवश्यक पर्ने पानीको परिमाण सूचितास्तर वर्गीकरण गर्ने एउटा महत्वपूर्ण आधार हो । खानेपानीको राष्ट्रिय मापदण्ड अनूसार घरायसी प्रयोजनको लागि ग्रामीण क्षेत्रमा ४५ लिटर प्रति व्यक्ति प्रति दिन, अर्धशहरी क्षेत्रमा ६० लिटर प्रति व्यक्ति प्रतिदिन र शहरी क्षेत्रमा १२५ लिटर प्रति व्यक्ति प्रतिदिन पानी उपलब्ध भएको अवस्थालाई पर्याप्त पानी उपलब्ध भएको अवस्था मानिएको छ । यसमा घरपालूवा जनावरहरूलाई आवश्यक पर्ने पानीको परिमाण समेत समावेश गरिएको छ ।

पानीको परिमाणको आधारमा सूचितास्तरको वर्गीकरण निम्नानुसार गरिएको छ :

- प्रयाप्त (परिमाणको महलमा १) : प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति कम्तीमा ४५ लिटर पानी उपलब्ध भएको, : उपलब्ध पानी घरायसी प्रयोजन र गाइवस्तूलाई समेत प्रयाप्त भएको अवस्था
- ठिकै (परिमाणको महलमा २): प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति २५ लिटर भन्दा बढी र ४५ लिटर भन्दा कम पानी उपलब्ध भएको उपरोक्त सबै कामको लागि पर्याप्त नहुने अवस्था
- नपूग (परिमाणको महलमा ३): प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति १५ लिटर भन्दा बढी र २५ लिटर भन्दा कम पानी उपलब्ध भएको र खानको लागि पुने तर कपडा धूनको लागि पर्याप्त नहुने ।
- ज्यादै नपूग (परिमाणको महलमा ४): प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति १५ लिटर भन्दा कम पानी उपलब्ध भएको

ग. समय

एक पटक पानी लिएर आउन लाग्ने समय समेत सूविधास्तर निर्धारणको अर्को महत्वपूर्ण सुचक हो । यो समय १५ मिनेट सम्म भए राम्रो अवस्था, ३० मिनेट सम्मको औसत अवस्था, ४५ मिनेट सम्मको नराम्रो अवस्था र सो भन्दा बढी समय लाग्ने भएमा धेरै नराम्रो अवस्था मानिएको छ ।

घ. मूहानको विश्वसनीयता

खानेपानीको सूविधास्तर मापन गर्ने अर्को महत्वपूर्ण सुचक मूहानको विश्वसनीयता हो । खानेपानीको राम्रो सूविधा हूनका लागि प्राथमिक स्रोतको रूपमा प्रयोग हुने पानीको मूहानवाट वाहै महिना पानी प्राप्त हुनूपर्दछ । यसर्थ, यस पाश्वर्चित्रमा हाल प्रयोगमा रहेको खानेपानीको प्राथमिक स्रोत सूक्ष्म कि सूक्ष्मदैन भन्ने सुचकलाई समेत सूविधास्तर वर्गीकरणको एक आधारको रूपमा लिइएको छ । जसअनुसार वाहै महिना मूहान नसूकेको अवस्थालाई राम्रो, वर्षमा एक महिना मात्र सूक्ष्मलाई औसत, दूई महिना सम्म सूक्ष्मलाई नराम्रो र दूई महिना भन्दा बढी सूक्ष्मलाई ज्यादै नराम्रो अवस्थाको रूपमा लिइएको छ ।

कठिनता अंक

यस गाउँ विकास समितिका बडाहरु वीच उपलब्ध खानेपानीको सूविधास्थितिको तूलना गर्न तथा भविष्यमा सञ्चालन गरिने खानेपानी योजनाहरूको प्राथमिकता निर्धारण गर्ने विभिन्नस्तरको सूविधा प्राप्त जनसंख्यामा आधारित निम्नानुसारको एक सामान्य गणितीय सुत्रको प्रयोग गरिएको छ ।

$$\text{सुत्र: } H = 0 \times L_1 + 1 \times L_2 + 2 \times L_3 + 3 \times L_4$$

जसमा,

H: कठिनता अंक

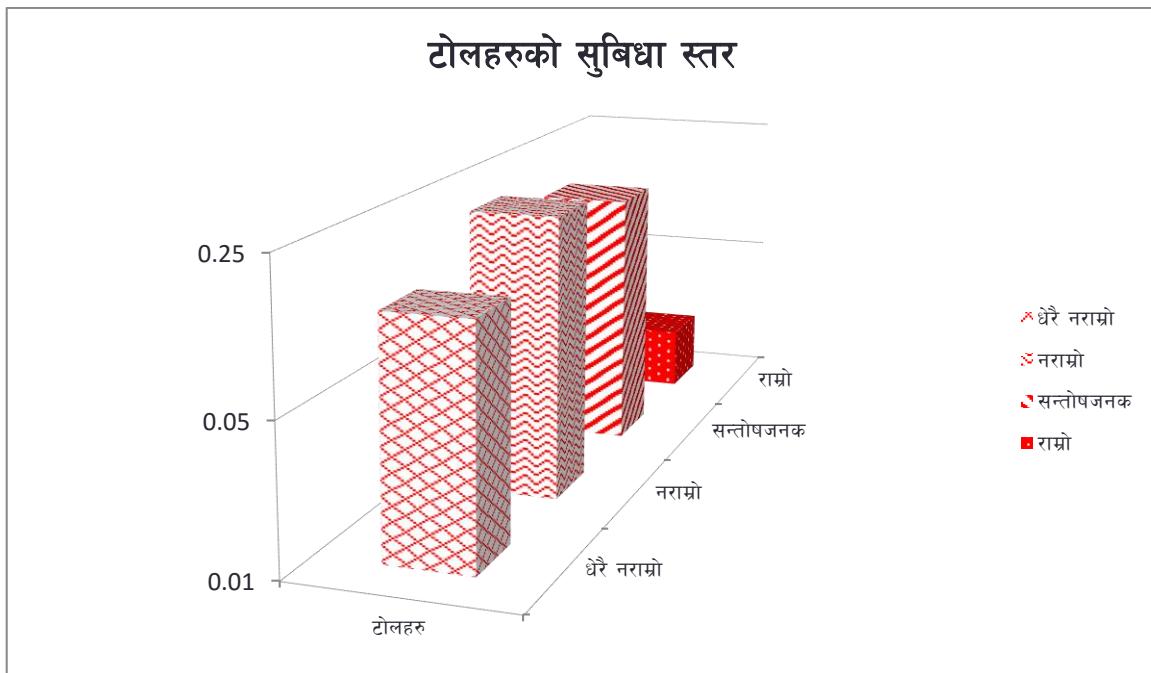
L₁: सूविधास्तर पहिलोमा पर्ने जनसंख्याको %

L₂: सूविधास्तर दोश्रोमा पर्ने जनसंख्याको %

L₃: सूविधास्तर तेश्रोमा पर्ने जनसंख्याको %

L₄: सूविधास्तर चौथोमा पर्ने जनसंख्याको %

सुबिधास्तर वर्गीकरण गर्दा ५४ वटा टोल मध्ये १३ वटा (२४.०७%) टोल को अवस्था धेरै नराम्रो, २२ वटा (४०.७४%) टोलको अवस्था नराम्रो, १७ वटा (३१.४८%) टोलको अवस्था सन्तोषजनक र २ वटा (३.७%) टोलको अवस्था राम्रो रहेको छ । यसरी हेर्दा यस गाविसमा पानिको गुणस्तर सुधारमा बढी जोड दिनु पर्ने देखिन्छ । यी टोलहरूलाई प्राथमिकतामा राखी कार्यक्रम बनाउनु पर्ने देखिन्छ । विस्तृत विवरण अनुसूची-४ मा देखाइएको छ ।

आ.व. २०७१/०७२ सम्म सम्पन्न भएका १२ योजनाहरू र प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू एवम् उक्त योजनाहरूको हालको अवस्था अनुसूची-५ को तालिकामा देखाइएको छ। जस मध्ये १ वटा योजनाको भौतिक अवस्था राम्रो, १० वटाको सन्तोषजनक र बाँकी १ वटाको खराब देखिन्छ। सिल्ले खा.पा.यो. भौतिक अवस्था राम्रै भएता पनि यो योजनाको डीजाइन अवधि सकीएको हुदा पुन निर्माण गर्नु पर्ने देखिन्छ त्यस्तै नरिपाखा खा.पा.यो., गौलते खा.पा.यो. र ढण्डुरे मुल खा.पा.यो. को पनि डीजाइन अवधि सकीएको देखिन्छ। यस्तै पुन निर्माण गर्नु पर्ने योजनाहरूमा पानीको मात्रा पनि थप गनु पर्ने, हिरुखर्क योजनाको इन्टेक तथा आर.भि.टि. मा तारबार गन्तुपर्ने देखिन्छ। कुनै पनि योजनामा यस अवधिमा सुरक्षा योजना लागु गरीएको छैन तसर्थ सबै योजनाहरूलाई सुरक्षा योजना अन्तर्गत पनि लानु पर्ने देखिन्छ। यस गाविसमा विगत १० वर्ष देखी हाल सम्म पनि कुनै नया खानेपानी योजना निर्माण भएको देखिदैन भने निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको पनि देखिदैन।

५. स्वास्थ्य र सरसफाईको तुलनात्मक अवस्था

सरसफाईको परिभाषा

- स - सरुवा रोगवाट
- र - रक्षा गरी बस्न बसाउन
- स - सफा सुगंधर गरी
- फा - फाईदा लिई सजिलो पारी
- ई - ईज्जत राखि शोभा बढाउन

पर्वत जिल्ला नेपालको छैठौं खुल्ला दिसामुक्त जिल्लाको रूपमा २०६९ चैत्र ३१ गते घोषणा भैसकेको परिप्रेक्षमा सरसफाई प्रवर्द्धनका क्रियाकलापलाई तिब्र गतिमा अगाडि बढाई पूर्ण सरसफाई युक्त नमूना गाविसहरू बनाउदै जाने अभिप्रायका साथ यो कार्यक्रम संचालन गरिएको छ। खुल्ला दिसामुक्त घोषणा हुनु भनेको पूर्ण सरसफाईको लागि जगको तयारी गर्नु मात्र हो। सोही अनुसार पश्चिम नेपाल ग्रामीण खानेपानी तथा स्वास्थ्य सरसफाई परियोजनाले पहिलो चरणमा खुल्ला दिशा मुक्त घोषणा कार्यक्रम लाई प्राथमिकता दिई कार्यक्रम संचालन गरेको थियो भने दोशो चरण अन्तर्गत पुर्ण सरसफाई घोषणा कार्यक्रम लाई प्राथमिकता दिई कार्यक्रम संचालन गरिरहेको क्रममा यो वास योजना तयारी प्रकृया संचालन भैरहेको छ।

पूर्ण सरसफाईका सूचकहरू

- ▶ चर्पिको नियमित प्रयोग
- ▶ हातधुने बानी
- ▶ सुरक्षित पानी
- ▶ सुरक्षित खाना
- ▶ घरायसी सरसफाई
- ▶ वातावरणिय सरसफाई

समूह निर्माण - १ शिक्षक, १ महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका सहितको ५ जना ।

अवस्था विश्लेषण र मूल्यांकन - १० देखि २० प्रतिसत घरधुरीको सर्भेक्षण गरी अवस्था विश्लेषण गर्ने ।

प्रवर्द्धन - घरदैलो नाटक र अन्य प्रतियोगीताद्वारा /स्टीकरद्वारा - निलो स्टीकर टासिन्छ सूचक पुरा भएमा ठीक चिन्ह दिइन्छ वा हरियो रङ्गले भरिन्छ ।

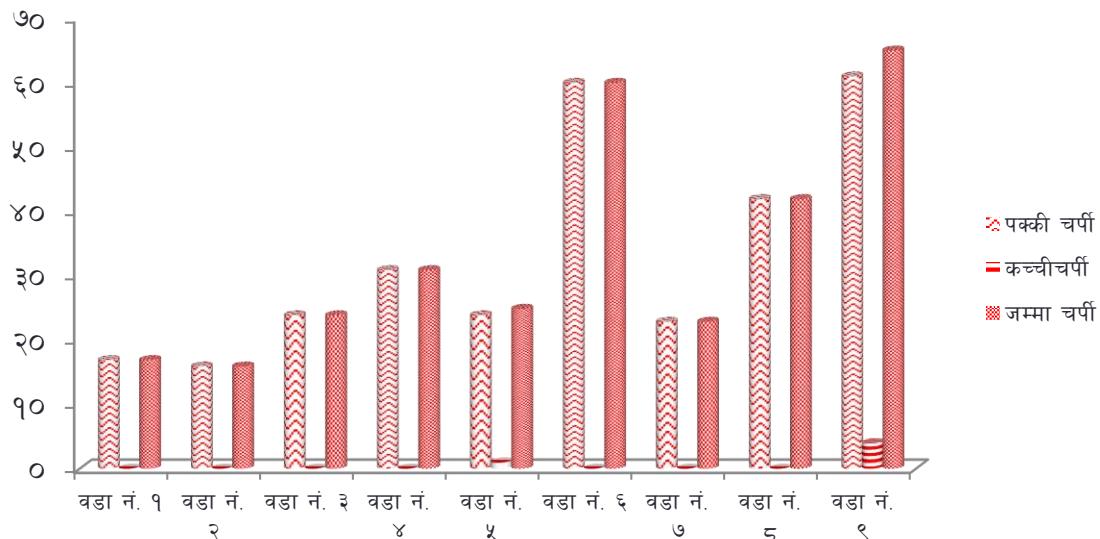
मान्यता

- ▶ सबै मानिसको स्वास्थ्य राम्रो होस ।
- ▶ समुदायको वातावरण स्वच्छ सफा होस ।
- ▶ सबैको आर्थिकोपार्जन गर्ने अवसरहरू बढ्दि होस ।

गाउँ स्तरिय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना अध्यावधिक गर्ने सिलसिलामा स्थानीय स्वास्थ्य चौकी संग लिईएको तथ्यांक अनुसार ५ वर्ष भन्दा मुनीका बच्चाहरूको पोषणको अवस्था सामान्य रहेको देखिन्छ । भाडापखाला सम्बन्धी उपचार गरिएका ५ वर्ष मुनिका बच्चाहरूको कूल संख्या २२१ मध्ये ५२ जनाको उप स्वास्थ्य चौकीबाट उपचार गरिएको, ग्रा. स्वा.का. बाट उपचार गरिएका १०५, मातृ शिशु कार्यकर्ताहरूबाट उपचार गरिएको ६४ देखिएको छ भने सबैजनाको यही उपचार भएको छ अन्यत्र सिफारीस गरिएको देखिदैन ।

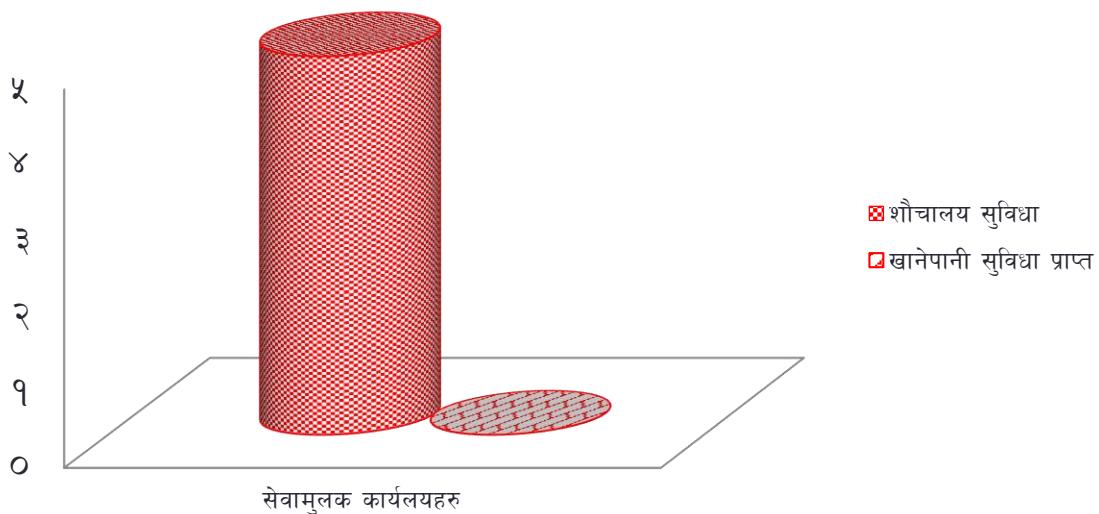
सरसफाईको सूचक भनेर चर्पिलाई लिने गरिन्छ । यस गाविस को कूल ३०४ घरधुरी मध्ये २९९ अर्थात ९८.३६% घरमा पक्की चर्पी रहेको छ भने ५ अर्थात १.६४%% घरमा कच्ची चर्पी रहेको छ । वडाको स्थिति हेदा ९ नं वडाको उपल्लो पात्ले टोलमा ४ वटा कच्ची चर्पी र ५ नं वडाको फालु टोलमा १ वटा कच्ची चर्पी रहेको छ भने अन्य सबै वडाहरूमा शत प्रतिशत पक्की चर्पी रहेको देखिन्छ । जसलाई तलको चार्टमा देखाईएको छ र तल अनुसुचि ७ मा स्पष्ट पारीएको छ ।

वडा स्तर अनुसार घरेलु चर्पीको अवस्था

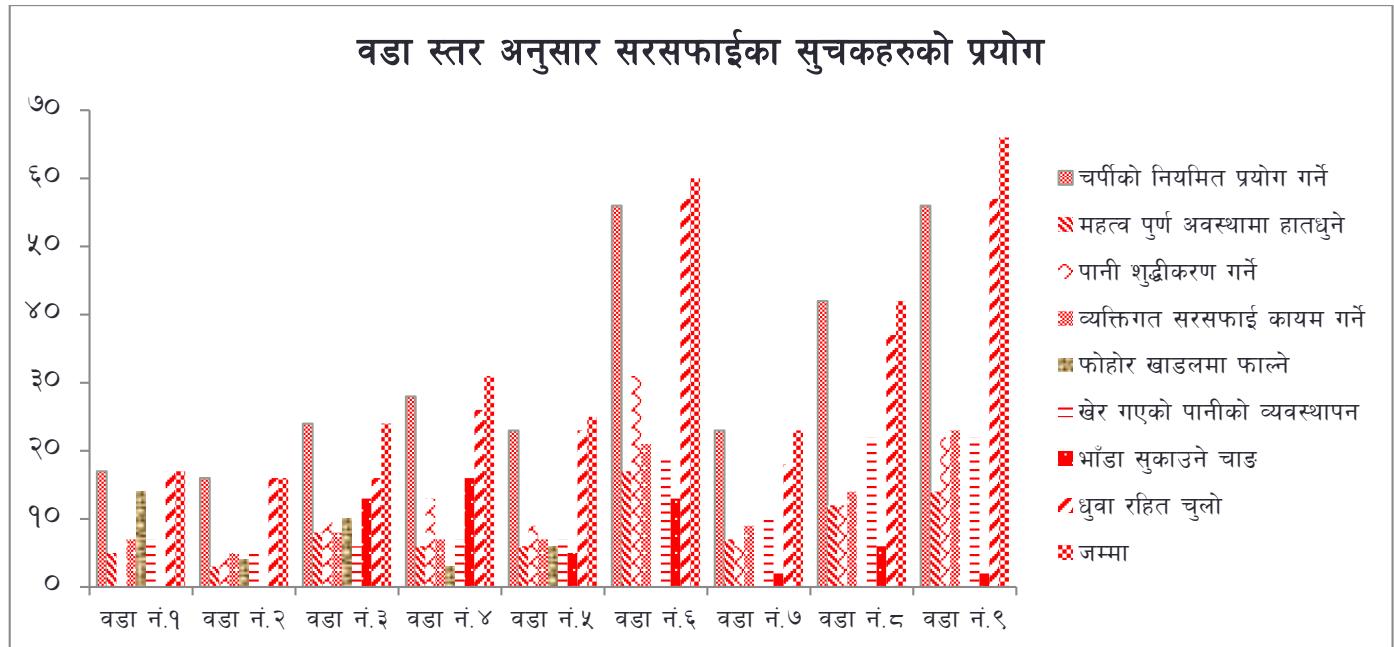
५ वटा सरकारी विद्यालय, र ३ वटा सेवामूलक कार्यालयहरु अवस्थित यस गाविसमा सबै कार्यालयमा शौचालय रहेको तर खानेपानीको सुविधा कुनै पनि सेवामूलक कार्यालयमा छैन । विद्यालयहरु मध्ये सबै विद्यालयमा शौचालय भएको तर चन्द्रोदय प्रा.वि.मा प्रयोगमा छैन भने वालारानी मा.वि.मा खानेपानीको सुविधा रहेको छ, कालिका प्रा.वि.र जनकल्याण प्रा.वि.मा सामान्य रूपमा प्रयोगमा रहेको छ भने लैझ्गीक मैत्री कुनै पनी कार्यालयमा छैन जसलाई तलको चार्टमा विस्तृत विवरण अनुसूची-द मा देखाईएको छ ।

सेवा मुलक कार्यालयमा खानेपानी तथा शौचालयको अवस्था

पूर्ण सरसफाइको अवस्था: जम्मा ३०४ घरधुरी मध्ये २९९ घरधुरीमा पक्की शौचालय भएकोमा २८५ घरपरिवार अर्थात ९३.७५% ले मात्र चर्पीको नियमित प्रयोग गर्ने गरेको तथ्यांकले देखाउँछ । भाडा धुने प्लेटफर्म भएका घरधुरी ७८ अर्थात २५.६५%, घरायसी तहमा पिउनेपानी शुद्धिकरण गरी पिउने घरधुरी १०८ अर्थात ३५.५२%, ब्यक्तिगत सरसफाइ कायम गर्ने घरधुरी १०१ अर्थात ३३.२२%, घर भित्र बाहिरका ठोस फोहोर मैला खाडलमा फाल्ने घरधुरी ३७ अर्थात १२.१७%, खेर गएको पानीको उचित ब्यवस्थापन गर्ने

घरधुरी १०५ अर्थात ३४.५३%, भाडा सुकाउने चांड भएका घरधुरी ५७ अर्थात १८.७५% , र धुंवा रहित चुल्हो भएको (गोबर ग्यास, अन्य) २७३ अर्थात ८९.८% घरधुरी रहेका छन् । यो तथ्यांकले वातावरणीय सरसफाईको सन्तोषजनक अवस्था देखाउँछ । जसलाई तलको चार्टमा देखाइइएको छ भने विस्तृत विवरण अनुसूची-९ मा देखाईएको छ ।

६. गाविसस्तरीय कार्यशाला वाट प्राथमीकतामा परेका खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना

वडास्तरमा तर्जुमा गरी प्राथमिकता क्रम तोकिएका योजनाहरु १७ मध्ये १२ वटा योजनाहरु गाविस स्तरवाट प्राथमीकीकरण गरीयो जसमा १० वटै योजनाहरु ग्राभिटि रहेका छन् ति मध्ये विसौने खा.पा.यो., गुलियोतामा खा.पा.यो., पानीघाट खा.पा.यो., उपल्लोवारी खा.पा.यो. नया निर्माण र सित्ले खा.पा.यो., गौलते खा.पा.यो. र ढण्डुरे मुल खा.पा.यो., पुन निर्माण र बांकी गौलते खा.पा.यो., कोलडाडा खा.पा.यो., निगाली खा.पा.यो. र दियालीडाडा खा.पा.यो. मर्मत र खारपानी कुवा सुधार रहेका छन् । त्यस्तै श्रोत संरक्षण तर्फ नयां र मर्मत गरी ३० वटा योजना प्रस्तावित रहेका छन् । यसलाई २०७२ जेठ ९८ १० गते बसेको गाविस स्तरीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समितिको बैठकमा निम्नानुसार प्राथमिकिकरण गर्ने निर्णय गरिएकोछ:

प्राथमिकता क्रम	योजनाको नाम	प्रकार	वडा नं.	लाभान्वित हुने टोल	घर संख्या
१	गुलियोतामा खा.पा.यो.	ग्राभिटी	३	आलेथर, गुलियोतामा	८
२	विसौना खा.पा.यो.	ग्राभिटी	२	विसौना, वाटे, थुंका	९
३	ढण्डुरे खा.पा.यो.	ग्राभिटी	८/९	डाँडाथर, गैरापात्लेथर, खोराथर, काफलडाँडा, तल्लोपात्ले, उपल्लो पात्ले	६६
४	कोलडाडा खा.पा.यो.	ग्राभिटी	४	सिरनटोल, क्षेत्रीटोल, माझटोल, पुच्छरटोल, वाझेटोल	१५

५	पानीघाट खा.पा.यो.	ग्राभिटी	७	गोवाने	५
६	गौलते खा.पा.यो.	ग्राभिटी	५/७	काफलडाँडा, भिरकुना, खोरेडाँडा, लामे, गोवाने	६०
७	सित्ले खा.पा.यो.	ग्राभिटी	१	सीरन टोल, माझ टोल, छेउ टोल	१७
८	उपल्लोवारी खा.पा.यो.	ग्राभिटी	८	उपल्लोवारी	३
९	दियालीडाडा खा.पा.यो.	ग्राभिटी	६	उपल्लो पौडेलथर, तल्लो पौडेलथर, वाझा, पूच्छरधर, नयाघर	११
१०	वाझे खा.पा.यो.	ग्राभिटी		अर्यालिटोल, विरुवाटोल, गुलियोतामा, वाझे टोल	१५
११	खारपानी कुवा	कुवासुधार	४	सिरनटोल, क्षेत्रीटोल, माझटोल, पुच्छरटोल, वाझेटोल	१५
जम्मा प्रक्षेपित जनसंख्या		१,२३२	जम्मा घरधुरी		२२४

सबै योजनाहरूको विस्तृत विवरण अनुसूची-१० मा देखाईएको छ ।

प्रस्तावित योजनाहरूको प्रक्षेपित जनसंख्या र प्रति व्यक्ति लागतको आधारमा अनुमानित लागत तयार गर्दा यस गाविसको लागि खानेपानीको सेवा पुऱ्याउन मात्र रु १,०५,१३,२०० खर्च लाग्ने देखिन्छ । त्यस्तै चर्पी नभएका ५ घरधुरीमा पक्की चर्पी निर्माणको लागि प्रति चर्पी रु २०,००० का दरले रु १,००,००० खर्च लाग्ने देखिन्छ । दुवै कार्यको लागि मात्र ने. रु.१,०६,१३,२०० को लागत अनुमान तयार गरिएकोछ । विस्तृत विवरण अनुसूची-११ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्रस्तावित खानेपानी योजनाहरू र बांकी चर्पी निर्माण गर्नको लागि सम्भावित श्रोतहरू :

- उपभोक्ता स्वयं, स्थानीय समुदाय तथा संघ संस्थाहरू
- गाविस
- जि.वि.स.
- खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय
- अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरू
- दातृ राष्ट्र तथा निकायहरू

गाविस स्तरीय अन्य योजनाहरू प्रस्तावित गरिएको छैन ।

७. जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण

बालाकोट गाविस भित्र समग्रमा जोखिम सम्बन्धी सिकाई र पहिचान निम्नानुसार पाइएको छ ।

वडा नं.	वर्ष	जोखिम	स्थानीय समुदाय तथा वातावरणीय सेवाहरूमा जोखिमबाट परेको असर	स्थानीयको दृष्टिकोण तथा बुझाई
---------	------	-------	---	-------------------------------

१	२०५२	बाढी पहिरो	खानेपानीको मुहान बगाएको, जंगल विनास, वाटोधाटो विनास, खेतियोग्य जमिन विनास	भल काट्ने, वृक्षारोपण गर्ने
२	२०६९	बाढी पहिरो	खानेपानीको मुहान बगाएको, जंगल विनास, वाटोधाटो विनास, खेतियोग्य जमिन विनास	भल काट्ने, वृक्षारोपण गर्ने तार जाली लगाउनु पर्ने
३	२०७२	महा भुकम्प	गाविस भरीमै १२ घरधुरीहरु पुर्ण रूपमा क्षती तथा ७० घरधुरी आंशिक र २२२ सामान्य क्षती भएको	भुकम्प प्रतिरोधात्मक घर निर्माणमा जोड दिनुपर्ने

यस गाविसमा विपद जोखिम न्यूनिकरणको लागि निम्न कृयाकलाप संचालन गर्ने निर्णय भएको छ ।

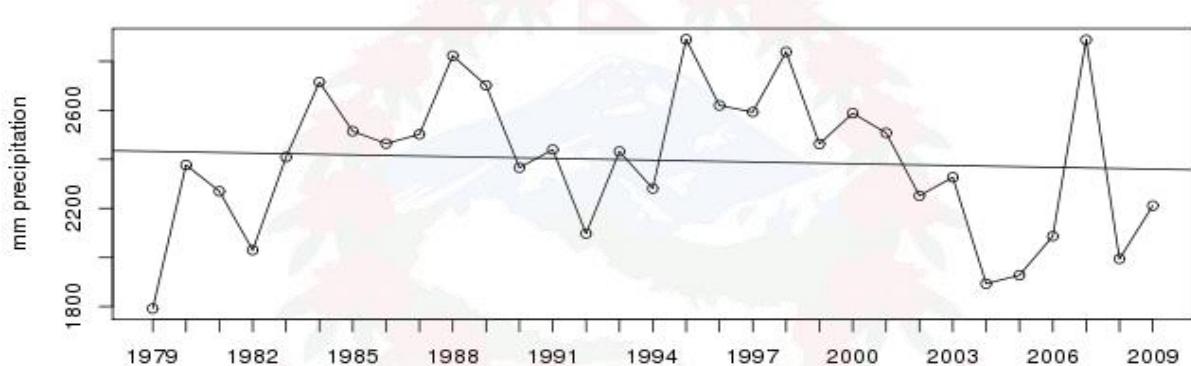
- बडा नं. ६ को दियाली डाडा र निगालीमा ग्याविन वाल लगाउने
- वृक्षारोपण गर्ने र जंगल विनास रोक्ने तथा भल लाई तर्काउने

७.१ पर्वत जिल्लाको बर्षात तथा तापक्रम

वर्षा र तापक्रमको तथ्यांक जल तथा मौषम विज्ञान विभाग अन्तर्गतका मौषम मापन केन्द्रबाट लिएको हो । यो तथ्यांक उक्त विभागको वेबसाइटको जलबायु पोर्टलमा उपलब्ध छ । पर्वत जिल्लाको हकमा कुप्ता त्रिवेणी सिरकोन र कार्कीनेटा गरि चार ठाउँमा रहेका मौषम केन्द्रको तथ्यांक उपलब्ध रहेको छ । चित्रमा प्रस्तुत वर्षातको तथ्यांक उक्त चारै ठाउँका केन्द्रका तथ्यांकहरूको वार्षिक औसत हो भने तापक्रम को तथ्यांक भने कुप्ता केन्द्रको मात्र रहेको छ ।

क) वर्षा

चित्र १ मा सन १९७९ देखि २००९ सम्मको वार्षिक औषत वर्षात देखाइएको छ । चित्रमा देखाइएजस्तै औषत वर्षात १८०० मि.लि देखिए २८०० मि.लि सम्म रहेको छ । १९८८, १९९५, १९९८ र २००७ मा वर्षाको अधिकतम परिमाण रहेको देखिन्छ भने १९७९, २००४ र २००५ मा न्यून वर्षा भएको देखिन्छ । विगत तीस वर्षको अवधिमा समग्र वर्षाको परिमाण करिब ५० मिमि ले घटेको देखिन्छ । विगतको ६ वर्षको तथ्यांकलाई हेर्दा ५ वर्षमा औसतभन्दा न्यून वर्षा भएको देखिन्छ । यदी यही अवस्था निरन्तर हुदै गयो भने भविष्यमा पानीका श्रोतहरूमा नकारात्मक असर पर्ने देखिन्छ ।

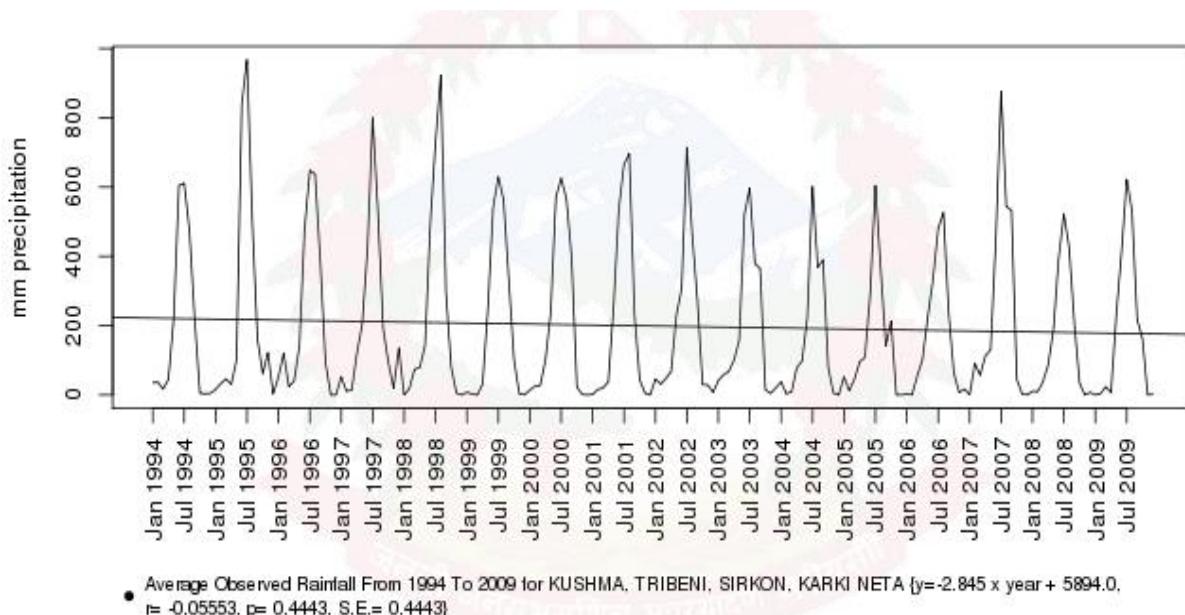
Mean Observed Rainfall From 1979 To 2009 Months January February March April May June July August September
• October November December for KUSHMA, TRIBENI, SIRKON, KARKI NETA [y=-2.409 x year + 7200.0, r= -0.07379, p= 0.6932, S.E.= 0.6932]

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

१९७९ देखि २००९ सम्मको वार्षिक वर्षातको औसत

ख) मासिक औसत वर्षात (१९९४ देखि २००९)

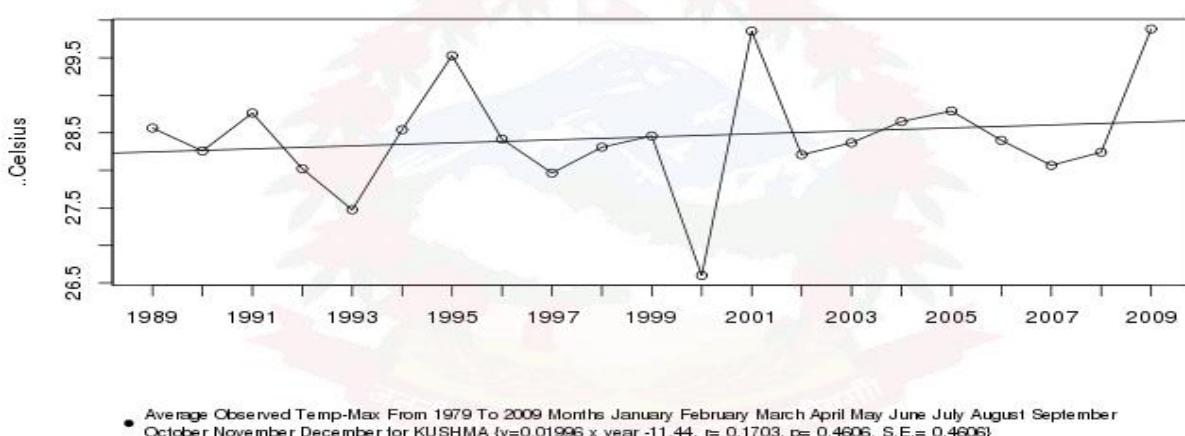
ग्राफ २ मा सन् १९९४ देखि २००९, १५ वर्षको मासिक वर्षातको फरक प्रस्तुत गरिएको छ उच्च वर्षात गर्मी यामको मनसुनको समय, बैशाख महिना देखि भाद्र महिना सम्म देखिन्छ, मनसुनको बेलाको मासिक सबभन्दा बढी वर्षातको औसत ६०० - ८०० मिलिमिटर देखिन्छ। सन् १९९५, १९९८ र २००७ मा यो औसत बढेर ८०० मिलिमिटर नाघेको थियो। हिउँदको समयमा अतिनै कम वर्षा र कहिलेकाही वर्षात् नहुन पनि सक्छ, पर्वत जिल्लाको हकमा पनि हिउँदमा वर्षा ज्यादै कम वा नभएको देखिन्छ। १९९६ र १९९८ हिउँदै वर्षा अधिक भएको देखिन्छ।

१९९४ देखि २००९ सम्मको मासिक वर्षाको औसत

ख) अधिकतम तापक्रम

ग्राफ ३ मा कुश्मा केन्द्रको १९८९ देखि २००९ सम्मको अवधिको वार्षिक अधिकतम तापक्रमको औसत तथ्याङ्क प्रस्तुत गरिएको छ। तीस वर्षको अवधिमा अधिकतम तापक्रम २००० मा २६.५ डिग्री र २००९ मा ३१ डिग्री सेल्सियस रहेको देखिन्छ, भने समग्र वीस वर्षको अधिकतम तापक्रमको औसत करिब ०.५ डिग्री सेल्सियसका दरले बढेको देखिन्छ। जल तथा मौसम विज्ञान विभागको वेबसाइटमा न्यूनतम तापक्रमको ग्राफ पनि उपलब्ध छ।

१९८९ देखि २००९ सम्मको अधिकतम तापक्रमको औसत

अनुसूचीहरू

अनुसूची-१: प्रत्येक वडाको जनसंख्याको विवरण

वालाकोट गाविसको जनसंख्या

वडा नं	घरधुरी	जनसंख्या (सन् २०११ को जनगणना अनुसार)			घरधुरी (सर्वेक्षण अनुसार)	जनसंख्या (सन् २०१५ को प्रक्षेपित)
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा
१	२१	१७४	८२	९२	१७	९३
२	१८	१३२	६२	९३०	१६	८८
३	२५	२०९	११०	९९	२४	१३२
४	२९	१५५	७३	८२	३१	१७०
५	२४	२३८	११२	१२६	२५	१३८
६	५८	३९९	१८८	२११	६०	३३०
७	२५	१६५	७८	८७	२३	१२७
८	४२	१४०	६६	७४	४२	२३१
९	७३	२९५	१३९	१५६	६६	३६३
जम्मा	३१५	१९०७	९१०	९९७	३०४	१६७२
	प्रतिशतमा	४७	५३	१००	१००	१००
	औसत प्रति घरधुरी जनसंख्या			५.५		

अनुसूची-२: घरधुरी तथा जातीय समूदाय सम्बन्धी अद्यावधिक तथ्याङ्क

क्र स.	टोलको नाम	दलित	आदिवासी जनजाती	अन्य तराई पिछडा वर्ग	अन्य	जम्मा	टोलको कोर्ड नं.	टोलको GPS तथ्याङ्क				
								X	y	Z	Accuracy	Waypoint no
बडा नं १												
१	सीरन टोल			३			४४०००५०१C0१	००४६०४६७५४९	०३१०७०६०८	१४५१	३	११५
२	माझ टोल			७			४४०००५०१ C0२	००४६०५४७	०३१०६९०९	१४५१	४	११३
३	छेउ टोल			७			४४०००५०१ C0२	००४६७५५४	०३१०६९३६	१४५८	३	११६
	जम्मा			१७			४४०००५०१					
बडा नं २												
१	विसौना			२		५	४४०००५०२ C0१	००४६८२४४	०३१०६८०४	१४१९	३	११७
२	वाटे			७			४४०००५०२ C0२	००४६८२९०	०३१०६४६९	१२४८	३	१२४
३	थूंका			२			४४०००५०२ C0३	००४६८३०७	०३१०६४८०	१२४८	३	१२५
	जम्मा	०	११	०	५	१६	४४०००५०२					
बडा नं ३												
१	हिरुखर्क			८			४४०००५०३ C0१	००४६९१८३	०३१०७५०५	१०९७	३	१३०
२	आलेथर			७			४४०००५०३ C0२	००४६८८७३	०३१०७६९४	११४०	६	१३५
३	गूलियोतामा			१			४४०००५०३ C0३	००४६८८४९	०३१०७७१०	११५७	६	१३४
४	डाङाथर			१			४४०००५०३ C0४	००४६९१८३	०३१०७५०५	१०९७	६	१३०
५	दूङ्गो			७			४४०००५०३ C0५	००४६९२६१	०३१०७४९६	१०९३	५	१३१
	जम्मा	०	२४	०	०	२४	४४०००५०३					

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रोजेक्ट वालाकोट

क्र स.	टोलको नाम	दलित	आदिवासी जनजाती	अन्य तराई पिछडा वर्ग	अन्य	जम्मा	टोलको कोर्ड नं.	टोलको GPS तथ्याङ्क				
								X	Y	Z	Accuracy	Waypoint no
बडा नं ४												
१	सिरन टोल			४		४	४४०००५०४८०१	००४६८५९१	०३१०७१७८	१४०५	६	१४३
२	क्षेत्री टोल				२	२	४४०००५०४८०२	००४६८६२२	०३१०७१८७	१३९५	३	१४२
३	माझ टोल			२		२	४४०००५०४८०३	००४६८६६५	०३१०७१९१	१३७६	३	१४१
४	पुच्छरघरे टोल			६		६	४४०००५०४८०४	००४६८६७९	०३१०७२३५	१३६५	४	१४०
५	अर्याल टोल			३	४	७	४४०००२०४८०५	००४६९१३८	०३१०७३५५	११६०	६	१२९
६	वाखे टोल				२	२	४४०००५०४८०४	००४६९१३८	०३१०७३५५	११६०	६	१२१
७	विरुवा टोल			२	२	४	४४०००५०४८०५	००४६८६७८	०३१०७६४४	१२२५	६	१३८
८	गुलियोतामा			४		४	४४०००५०४८०७	००४६८८४९	०३१०७७१०	११५७	३	१३४
	जम्मा	०	२१	०	१०	३१						
बडा नं ५												
१	बारेडाडा			२		२	४४०००५०५८०१	००४६८००६	०३१०७१५५	१५४५	४	१४८
२	डहरे			२		२	४४०००५०५८०२	००४६७९१२	०३१०७३६५	१५३७	३	१४९
३	माथिल्लोदह			६		६	४४०००५०५८०३	००४६८०४४	०३१०७२८०	१५३३	३	१४७
४	तल्लोदह			५		५	४४०००५०५८०४	००४६८१८३	०३१०७२६४	१५१२	३	१४६
५	घरवारी				३	३	४४०००२०५८०५	००४६८२७९	०३१०७३३७	१४६६	३	१४५
६	झर्वा			२	३	५	४४०००५०५८०६	००४६८२८३	०३१०७३३८	१४६५	४	१४४
७	फालु			२		२	४४०००५०५८०७	००४६८०८६	०३१०७०१४	१४३०	३	११८
	जम्मा	०	१९	०	६	२५						

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रोजेक्ट वालाकोट

क्र स.	टोलको नाम	दलित	आदिवासी जनजाती	अन्य तराई पिछडा वर्ग	अन्य	जम्मा	टोलको कोर्ड नं.	टोलको GPS तथ्याङ्क				
								X	Y	Z	Accuracy	Waypoint no
१	गहते				१	१	४४०००५०६००१	००४६८२९३	०३१०८३२०	१४६३	३	१७५
२	सिरनघर			५	१	६	४४०००५०६००१	००४६८२७३	०३१०८३७३	१४२९	३	१६१
३	नयाघर	२	२			४	४४०००५०६००३	००४६८२९६	०३१०८२७१	१४२९	३	१६०
४	चिलाउनेखर्क				५	५	४४०००५०६००४	००४६८१४९	०३१०८१४०	१४२८	३	१५९
५	उपल्लो पौडेलथर				६	६	४४०००२०६००५	००४६८२३८	०३१०८४८९	१४३६	३	१६२
६	तल्लो पौडेलथर				४	४	४४०००५०६००६	००४६७९४९	०३१०८५६१	१४३७	३	१६७
७	वझा				३	३	४४०००५०६००७	००४६८३९१	०३१०८५४४	१३६१	४	१७०
८	पुच्छरघर	१	२		१	४	४४०००५०६००८	००४६८५०७	०३१०८३८४	१३२५	६	१७३
९	सिरनथर				४	४	४४०००५०६००९	००४६८२७३	०३१०८३७३	१४२९	६	१६१
१०	वाटाघरे				२		४४०००५०६०१०	००४६८४१७	०३१०८४८५	१३४४	६	१७१
११	ठुलोआगान			६		२	४४०००५०६०११	००४६८५०१	०३१०८३९८	१३२७	६	१७२
१२	पुच्छरघरे			७			४४०००५०००१	००४६८३८९	०३१०८३४०	१३८८	६	१७४
	जम्मा	३	२४	०	३३	६०						
बडा नं ७												
१	लामेपानीधाट			२			४४०००५०७००१	००४६८०८९	०३०१०८३०१	१५४४	६	१७८
२	खोरेडाडा			५			४४०००५०७००२	००४६८१४८	०३१०८२५६	१५०४	६	१७६
३	भिरकुना काफलडाडा	४			२	६	४४०००५०७००३	००४६८०९५	०३१०८३००	१५४२	६	१७७
४	गोवाने			५			४४०००५०७००४	००४६७९०६	०३१०७५१८	१५००	६	१५०
५	घन्तरे,भिरलडाडा				५	५	४४०००२०७००५	००४६७८	०३१०७७६६	१४६५	७	१५६
	जम्मा	४	१२		७	२३						

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रोजेक्ट वालाकोट

क्र स.	टोलको नाम	दलित	आदिवासी जनजाती	अन्य तराई पिछडा वर्ग	अन्य	जम्मा	टोलको कोर्ड नं.	टोलको GPS तथ्याङ्क				
								X	Y	Z	Accuracy	Waypoint no
१	भल्कु				२	२	४४०००५०८ C0१	००४६७०८१	०३१०८४८५	१७९५	६	१९३
२	उपल्लोवारी	१			२	३	४४०००५०८ C0२	००४६७१०६	०३१०८४५३	१७८७	६	१९२
३	घन्तरे				१२	१२	४४०००५०८ C0३	००४६७३३०	०३१०८३८४	१७१२	६	१८७
४	वालाकोट	५	२०			२५	४४०००५०८ C0४	००४६७५१६	०३१०८५५९	१६४२	६	१९५
	जम्मा	६	२०	०	१६	४२						
१	उपल्लोडाडा	३				३	४४०००५०९ C0१	००४६७५४२	०३१०८२९२	१६५४	७	१८३
२	डाडाथर	९				९	४४०००५०९ C0२	००४६७४११	०३१०८३०६	१६९८	६	१८६
३	गैरापात्लेथर		५			५	४४०००५०९ C0३	००४६७५३३	०३१०८२९५१	१६५०	७	१८१
४	खोराथर	३				३	४४०००५०९ C0४	००४६७६०१	०३१०८२६४	१६३८	६	१८०
५	काफलडाडा	४			८	१२	४४०००२०९ C0५	००४६७७२०	०३१०८२७९	१६०७	६	१७९
६	तल्लोपात्ले	५				५	४४०००५०९ C0६	००४६७५४७	०३१०८२९०	१६५४	६	१८२
७	उपल्लोपात्ले		२९			२९	४४०००५०९ C0७	००४६७४११	०३१०८३०६	१६९८	६	१८६
	जम्मा	२४	३४	०	८	६६						
	कुल जम्मा	३७	१८६	०	८५	३०४						
	प्रतिशत	१२.१	५९.८७	०	२७.९	१००.						
	टोलको संख्या	५४										

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

अनुसूची-३: खानेपानीको विद्यमान अवस्था

क्र स.	टोलको नाम	खानेपानी सुविधा प्राप्त	सुविधा नपुणेका घरधुरी	सुविधा स्तरान्वती गर्नु पर्ने घरधुरी	जम्मा घर संख्या	पाइप, धारा	सुधारिए कुवा	नसुधारिएको कुवा	मूल, पंधरा	खोला, खोल्सी	जम्मा
बडा नं १											
१	सीरन टोल	३			३	३					३
२	माभ टोल	७			७	७					७
३	छेउ टोल	७			७	७					७
	जम्मा	१७			१७	१७					१७
बडा नं २											
१	विसौना	७			७	७					७
२	वाटे	३	४		७	७					७
३	थुंका	१	१		२	२					२
	जम्मा	११	५		१६	१६					१६
बडा नं ३											
१	हिलखक	३		५	८	८					८
२	आलेथर	२		५	७	७					७
३	गुलियोतामा			१	१				१		१
४	डाडाथर			१	१	१					१
५	दृढो	३		४	७	७					७
	जम्मा	८		१६	२४	२३			१		२४
बडा नं ४											
१	सिरन टोल	१		३	४	४					४
२	क्षेत्री टोल	१		१	२	२					२
३	माभ टोल	१		१	२	२					२
४	पूऱ्ठरघरे टोल	४		२	६	६					६
५	अर्याल टोल	१		१	२	२					२
६	बाझे टोल	३		४	७	७					७
७	विरुवा टोल	२		२	४	४					४
८	गूलियोतामा	२		२	४				४		४
	जम्मा	१२		१९	३१	२७			४		३१
बडा नं ५											
१	बारेडाङा	२		०	२	२					२
२	उहर	१		१	२	२					२
३	माथिल्लोदह	३		३	६	६					६
४	तल्लोदह	३		२	५	५					५
५	घरवारी	१		२	३	३					३
६	झरुवा	२		३	५	५					५
७	फाल्गु	१		१	२	२					२

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

	जम्मा	१३		१२	२५	२५				२५
बडा नं ६										
१	गहते	१		०	१	१				१
२	सिरनधर	२		४	६	६				६
३	नयाघर	१		३	४	४				४
४	चिलाउनेखर्क	२		३	५	५				५
५	उपल्लो पौडेलथर	२		४	६	६				६
६	तल्लो पौडेलथर	१		३	४	४				४
७	वाभा	२		२	३	३				३
८	पुच्छरधर	२		२	४	४				४
९	सिरनथर	१		३	४	४				४
१०	बटाघरे	१		७	८	८				८
११	ठूलोआगान	१		७	८	८				८
१२	पूच्छरधरे	१		६	७	७				७
१३	जम्मा	१६		४४	६०	६०				६०
बडा नं ७										
१	लामेपानीधाट	१		१	२	२				२
२	खोरेडाँडा	२		३	५	५				५
३	भिरकूना काफलडाँडा	३		३	६	६				६
४	गोवाने	३		२	५	५				५
५	घन्तरे,भिरलडाँडा	३		२	५	५				५
	जम्मा	१२		११	२३	२३				२३
बडा नं ८										
१	भल्कु	१		१	२	२				२
२	उपल्लोवारी	०		३	३	३				३
३	घन्तरे	३		९	१२	१२				१२
४	वालाकोट	११		१४	२५	२५				२५
	जम्मा	१५		२७	४२	४२				४२
बडा नं ९										
१	उपल्लोडाँडा	१	२		३	३	०	०	०	३
२	डाँडाथर	२	७		९	९	०	०	०	९
३	गैरापात्लेथर	२	३		५	५	०	०	०	५
४	खोराथर	१	२		३	३	०	०	०	३
५	काफलडाँडा	४	८		१२	१२	०	०	०	१२
६	तल्लोपात्ले	१	४		५	५	०	०	०	५
७	उपल्लो पात्ले	५	२४		२९	२९	०	०	०	२९

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

जम्मा	१६	५०		६६	६६	०	०	०	०	६६
कूल जम्मा	१२०	१७९	५	३०४	२९९	०	०	५	०	३०४
प्रतिशत	३९.४८	५८.८८	१.६५	१००	५	९८.३	०	१.६५	०	१००
टोलको संख्या ५४										
पाईप धारावाट पानी खाने २९९						९८.३५		%		
सुधारिएको कुवावाट पानी खाने						०		%		
नसुधारिएको कुवावाट पानी खाने						०		%		
मूल पंधेरा बाट पानी खाने ५						१.६५		%		
खोला खोल्सी बाट पानी खाने १७						०		%		

अनसची-४: खानेपानीको संविधास्तर निर्धारण

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

२	क्षेत्री टोल	धारा	२	२	१२	१	१		२
३	माझे टोल	धारा	२	१	१	१	१		१
४	पूऱ्हरघरे टोल	धारा	६	२	१	१	१		२
५	अर्याल टोल	धारा	२	४	१	१	१		४
६	वाझे टोल	धारा	७	१	१	२	१		२
७	विरुवा टोल	धारा	४	१	१	२	१		२
८	गूलियोतामा	कडवा	४	१	१	४	१		४
जम्मा			३१						
३	माथिल्लोदह	धारा	६	१	१	२	१		२
४	तल्लोदह	धारा	५	१	१	२	१		२
५	घरवारी	धारा	३	१	१	३	१		३
६	भरुवा	धारा	५	१	१	२	१		२
७	फाल्गु	धारा	२	१	१	२	१		२
बडा नं ६									
१	गहते	धारा	१	१	१	४	१		४
२	सिरनधर	धारा	६	१	१	४	१		४
३	नयाघर	धारा	४	१	१	४	१		४
४	चिलाउनेखर्क	धारा	५	१	१	४	१		४
५	उपल्लो पौडेलथर	धारा	६	१	१	४	१		४
६	तल्लो पौडेलथर	धारा	४	१	१	४	१		४
७	वझा	धारा	३	१	१	४	१		४
८	पूऱ्हरघर	धारा	४	१	१	४	१		४
९	सिरनथर	धारा	४	१	१	३	१		३
१०	वाटाघरे	धारा	५	१	१	३	१		३
११	ठूलोआँगन	धारा	५	१	१	३	१		३
१२	पूऱ्हरघरे	धारा	७	१	२	३	१		३
जम्मा			६०						
बडा नं ७									
१	लामेपानीघाट	धारा	२	१	३	३	१		३
२	खोरेडाँडा	धारा	५	१	१	३	१		३
३	भिरकूना काफलडाँडा	धारा	६	१	१	३	१		३
४	गोवाने	धारा	५	१	१	३	१		३
५	घन्तरे,भिरलडाँडा	धारा	५	१	१	२	१		२
जम्मा			२३						
बडा नं ८									
१	भल्कु	धारा	२	१	१	३	१		३
२	उपल्लोवारी	धारा	३	१	१	३	१		३
३	घन्तरे	धारा	१२	१	१	३	१		३
४	वालाकोट	धारा	२५	१	१	३	१		३
जम्मा			४२						

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

वडा नं ९									
१	उपल्लोडाँडा	धारा	३	१	३	१	१	१	३
२	डाँडाथर	धारा	९	१	३	१	१	१	३
३	गैरापात्लेथर	धारा	५	१	३	१	१	१	३
४	खोराथर	धारा	३	१	३	१	१	१	३
५	काफलडाँडा	धारा	१२	१	३	१	१	१	३
६	तल्लोपात्ले	धारा	५	१	३	१	१	१	३
७	उपल्लो पात्ले	धारा	२९	१	३	१	१	१	३
जम्मा			६६						
कूल जम्मा			३०४						
टोलको संख्या		५४	सुविधास्तर १	४८ (८.८८ %)	४३(७९.६२ %)	१९ (३५.१८ %)	५० (९२.५९ %)	२ (३.७० %)	
			सुविधास्तर २	४ (७.४० %)	२ (३.७० %)	१२ (२२.२२ %)	१ (१.८५ %)	१७ (३१.४८ %)	
			सुविधास्तर ३	१ (१.८५ %)	८ (१४.८१ %)	१४ (२५.९२ %)	१ (१.८५ %)	२२ (४०.७४ %)	
			सुविधास्तर ४	१(१.८५ %)	१ (१.८५ %)	१ (१६.६६ %)	२ (३.७० %)	१३ (२४.०७ %)	

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

अनुसूची-५: आ.व. २०७०/०७१ सम्म सम्पन्न भएका योजनाहरू र प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू एवम् उक्त योजनाहरूको हालको अवस्था

क्र.सं	योजनाको नाम	हाल प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू	योजनाको प्रकार	बडा नं	जम्मा लाभान्वित घर धूरीहरू	योजनाबाट लाभान्वित टोलहरूको नाम	सेवा सञ्चालन भएको वर्ष	योजनाको भौतिक अवस्था	सुधार गर्नु पर्ने
१	सिल्ले खा.पा.यो.		ग्रामिटि	१	१७	सीरन टोल, माझ टोल, छेउ टोल	१९७८	सन्तोषजनक	पुनर्निर्माण गर्नु पर्ने
२	नरिपाखा खा.पा.यो.		ग्रामिटि	२	११	विसैना, वाटे, थुंका	२०४२	नराम्रो	पुनर्निर्माण गर्नु पर्ने
३	हिरुखर्क खा.पा.यो.		ग्रामिटि	३	१५	हिरुखर्क, आलेथर	२०५६	सन्तोषजनक	मर्मत गर्नु पर्ने
४	जलकृनि खा.पा.यो.		ग्रामिटि	३	७	दुइगे	२०५६	सन्तोषजनक	मर्मत गर्नु पर्ने
५	दियालीडाँडा खा.पा.यो		ग्रामिटि	६	७	गहते, सिरनघर, नयाघर, चिलाउनेखर्क, उपल्लो पौडेलथर	२०५५	सन्तोषजनक	मर्मत गर्नु पर्ने
६	दियालीडाँडा खा.पा.यो.		ग्रामिटि	६	७	उपल्लो पौडेलथर, तल्लो पौडेलथर, वाभा, पूच्छरघर, नयाघर	२०५५	सन्तोषजनक	मर्मत गर्नु पर्ने
७	नियाली खा.पा.यो.		ग्रामिटि	६	४	सिरनथर, वाटाघरे, ठूलोआँगन, पूच्छरघरे	२०५५	सन्तोषजनक	मर्मत गर्नु पर्ने
८	खोलाखर्क खा.पा.यो.		ग्रामिटि	४	५	वाभेटोल, विरुवाटोल, अर्यालटोल	२०५७	सन्तोषजनक	मर्मत गर्नु पर्ने
९	कोलडाँडा खा.पा.यो.		ग्रामिटि	४	८	सिरनटोल, क्षेत्रीटोल, माझटोल, पूच्छरटोल, अर्यालथर	२०५७	सन्तोषजनक	मर्मत गर्नु पर्ने
१०	गौलते खा.पा.यो.		ग्रामिटि	५/७	११	काफलडाँडा, भिरकुना, खोरेडाँडा, लामे, गोवाने	२०५२	सन्तोषजनक	पुनर्निर्माण गर्नु पर्ने
११	डण्डुरेमूल खा.पा.यो.		ग्रामिटि	९	१	तल्लोदह, डहर, वारेडाँडा, भरुवा, फाल्ना, उपल्लोदह	२०६२	राम्रो	
१२	डण्डुरेमुल खा.पा.यो		ग्रामिटि	८/९	६८	डाँडाथर, गैरापाल्लेथर, खोराथर, काफलडाँडा, तल्लोपाल्ले, उपल्लो पाल्ले	२०५२	सन्तोषजनक	पुनर्निर्माण गर्नु पर्ने

अनुसूची-६: निर्माणधिन खानेपानी योजनाहरूको विवरण : यस अवस्थामा यस गा.वि.स.मा निर्माणधिन अवस्थामा रहेका योजनाहरू छैनन् ।

क्र. सं.	योजना को नाम	हाल प्रयोगमा रहेका श्रोतहरु	योजना को प्रकार	वडा नं	जम्मा लाभान्वित घर धूरीहरु	योजनाबाट लाभान्वित टोलहरुको नाम	शुरु भएको वर्ष	योजनाको लागत (रु. हजारमा)	लागत अनुसार संरचना विवरण

अनुसूची-७: गाविसका टोलहरूमा घरेलु चर्पीको हालको अवस्था

क्र स.	टोलको नाम	पक्की चर्पी भएका	कच्ची चर्पी भएका	चर्पी नभएका	जम्मा घर संख्या	चर्पी नभएका वडा को घरधुरीको प्रतिशत
वडा नं १						
१	सीरन टोल	३			३	
२	माझ टोल	७			७	
३	छेउ टोल	७			७	
	जम्मा	१७			१७	
वडा नं २						
१	विसौना	७			७	
२	वाटे	७			७	
३	थुंका	२			२	
	जम्मा	१६			१६	
वडा नं ३						
१	हिरुखर्क	८			८	
२	आलेथर	७			७	
३	गुलियोतामा	१			१	
४	डाँडाथर	१			१	
५	दुड्गे	७			७	
	जम्मा	२४			२४	
वडा नं ४						
१	सिरन टोल	४			४	
२	क्षेत्री टोल	२			२	
३	माझ टोल	२			२	
४	पूच्छरघरे टोल	६			६	
५	अर्याल टोल	२			२	

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

६	वाभे टोल	७			७
७	विरुवा टोल	४			४
८	गूलियोतामा	४			४
	जम्मा	३१			३१
बडा नं ५					
१	बारेडाँडा	२			२
२	डहर	२			२
३	माथिल्लोदह	६			६
४	तल्लोदह	५			५
५	घरवारी	३			३
६	भरुवा	५			५
७	फाल्मू	१	१		२
	जम्मा	२४	१		२५
बडा नं ६					
१	गहते	१			१
२	सिरनधर	६			६
३	नयाघर	४			४
४	चिलाउनेखर्क	५			५
५	उपल्लो पौडेलथर	६			६
६	तल्लो पौडेलथर	४			४
७	वझा	३			३
८	पूच्छरधर	४			४
९	सिरनथर	४			४
१०	वाटाघरे	८			८
११	ठूलोआँगन	८			८
१२	पूच्छरधरे	७			७
	जम्मा	६०			६०
बडा नं ७					
१	लामेपानीघाट	२			२
२	खोरेडाँडा	५			५
३	भिरकूना काफलडाँडा	६			६
४	गोवाने	५			५
५	घन्तरे, भिरलडाँडा	५			५
	जम्मा	२३			२३
बडा नं ८					
१	भल्कु	२			२
२	उपल्लोवारी	३			३

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

३	घन्तरे	१२			१२	
४	वालाकोट	२५			२५	
	जम्मा	४२			४२	
वडा नं ९						
१	उपल्लोडाँडा	३			३	
२	डाँडाथर	९			९	
३	गैरापात्लेथर	५			५	
४	खोराथर	३			३	
५	काफलडाँडा	१२			१२	
६	तल्लोपात्ले	५			५	
७	उपल्लो पात्ले	२५	४		२९	
	जम्मा	६१	४		६६	
	कूल जम्मा	२९९	५	०	३०४	
	प्रतिशत	९८.३६	१.६४	०	१००	
	टोलको संख्या ५४					

अनुसूची-८: विद्यालय तथा संस्थागत शौचालयको वर्तमान अवस्था

वडा नं	विद्यालय वा संस्थाकोनाम	विद्यार्थी/कर्मचारी विवरण			शौचालय भएको/नभएको	प्रयोगमा रहेको/नरहेको	पानीको सुबिधा भएको	कैफियत
		महिला	पुरुष	जम्मा				
१	कालिका प्रा.वि. वार्ड नं ४	९	१५	२४	भएको	रहेको	सामान्य	
२	जनकल्याण प्रा.वि. वार्ड नं ६	१३	६	१९	भएको	रहेको	सामान्य	
३	चन्द्रोदय प्रा.वि. वार्ड नं ९	३२	४२	७४	भएको	नरहेको	नभएको	
४	वालारानी मा.वि. वार्ड नं ५	१२६	१४०	२६६	भएको	रहेको	भएको	
५	वालाकोट गा.वि.स. वार्ड नं ५	८	८	१६	भएको	रहेको	नभएको	
६	उपस्वास्थ्य चौकी वार्ड नं ५	१	३	४	भएको	रहेको	नभएको	
७	हुलाक वार्ड नं ५	१	२	३	भएको	रहेको	नभएको	

अनुसूची-९: पूर्ण सरसफाइका सूचकहरूको अवस्था

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

क्र. स.	टोलको नाम	सबै घरपरिवार ले चर्चीको नियमित प्रयोग गर्ने	महत्वपूर्ण अवस्थामा हातधुने बालि	घरायसी तहमा पिउने पानी शुद्धिकरण गरी पिउने	व्यक्तिगत सरसफाइ कायम गर्ने	घर भित्र बाहिरका ठोस फोहोर मैला खाडलमा काल्ले	खेर गएको पातीको उचित व्यवस्थापन गर्ने	भडा सुकाउने चाग भएको	धुंबा रहित चुल्ही भएको (गोबर ग्यास, अन्य)
बडा नं १									
१	सीरन टोल	३	१	०	१	३	१	०	३
२	माझ टोल	७	२	०	३	६	३	०	७
३	छेउ टोल	७	२	०	३	५	३	०	७
	जम्मा	१७	५	०	७	१४	७	०	१७
बडा नं २								०	
१	विसौना	७	२	०	२	२	२	०	७
२	वाटे	७	१	४	२	२	३	०	७
३	थुङ्का	२	०	१	१	०	०	०	२
	जम्मा	१६	३	५	५	४	५	०	१६
बडा नं ३									
१	हिरुखर्क	८	३	३	२	४	२	२	८
२	आलेथर	७	२	३	३	२	२	५	७
३	गुलियोतामा	१	०	१	०	०	०	४	१
४	डाढाथर	१	०	०	०	१	०	१	१
५	दुड्गे	७	३	३	३	३	२	१	७
	जम्मा	२४	८	१०	८	१०	६	१३	१६
बडा नं ४									
१	सिरन टोल	७	२	२	२	०	२	३	४
२	क्षेत्री टोल	१	०	१	१	०	०	२	१
३	माझ टोल	१	०	१	०	१	०	०	१
४	पूच्छरघरे टोल	६	१	४	२	०	१	१	६
५	अर्याल टोल	२	०	१	०	०	१	२	२
६	वाखे टोल	७	२	२	२	०	२	२	७
७	विरुवा टोल	२	१	१	०	०	०	५	३
८	गूलियोतामा	२	०	१	०	२	१	१	२
	जम्मा	२८	६	१३	७	३	७	१६	२६
बार्डनं ५									
१	बारेडाडा	१	०	१	०	२	०	१	१
२	डहर	२	०	१	०	०	०	०	२
३	माथिल्लोदह	६	२	२	२	१	२	०	६
४	तल्लोदह	५	१	१	२	१	२	०	५
५	घरवारी	३	१	०	१	१	१	२	३

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

६	भरुवा	५	२	३	२	१	२	१	५
७	फाला	१	०	१	०	०	०	२	१
	जम्मा	२३	६	९	७	६	७	५	२३
बार्ड नं. ६									
१	गहते	१	०	१	१		१	१	१
२	सिरनधर	१	०	१	०		०	०	४
३	नयाघर	४	१	४	२	१	१	३	४
४	चिलाउनेखर्क	५	२	०	२	०	२	०	५
५	उपल्लो पौडेलथर	६	२	५	२	०	२	०	४
६	तल्लो पौडेलथर	४	१	३	१	०	१	०	४
७	वझा	३	१	३	१	०	१	०	३
८	पूच्छरघर	४	२	३	२	०	२	१	४
९	सिरनथर	४	१	३	१	०	२	०	४
१०	वाटाघरे	८	३	२	३	०	३	३	८
११	ठूलोआगान	८	२	४	३	०	३	२	८
१२	पूच्छरघरे	७	२	२	३	०	२	३	७
	जम्मा	५६	१७	३१	२१	०	१९	१३	५७
बार्ड नं. ७									
१	लामेपानीघाट	२	०	१	१	०	१	०	२
२	खोरेडाडा	५	१	२	२	०	२	०	६
३	भिरकूना काफलडाडा	६	२	२	२	०	३	०	६
४	गोवाने	५	२	०	२	०	२	२	५
५	घन्तरे, भिरल डाडा	५	२	१	२	०	२	०	५
	जम्मा	२३	७	६	९		१०	२	१५
बडा नं ८									
१	भल्कू	२	०	०	०	०	१	०	२
२	उपल्लोवारी	३	१	१	१	०	१	१	३
३	घन्तरे	१२	४	४	४	०	६	०	१२
४	वालाकोट	२५	७	७	९	०	१४	५	२०
	जम्मा	४२	१२	१२	१४	०	२२	६	३७
बडा नं ९									
१	उपल्लोडाडा	३	१	१	१	०	१	०	३
२	डाडाथर	९	३	३	४	०	४	२	६
३	गैरापात्लेथर	५	२	२	२	०	२	०	५
४	खोराथर	३	१	१	२	०	१	०	३
५	काफलडाडा	९	२	३	४	३	४	०	१२

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

६	तल्लोपात्ले	५	१	२	२	०	२	०	५
७	उपल्लो पात्ले	२२	४	१०	८	०	८	०	२९
	जम्मा	५६	१४	२२	२३	०	२२	२	६३
	कूल जम्मा	२८५	७८	१०१	१०८	३७	१०५	५७	२७३
	प्रतिशत	९३.७५	२५.६५	३३.२२	३५.५२	१२.१७	३४.५३	१८.७५	८९.८०
	टोलको संख्या	५४							

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

अनुसुचि १० गाविस स्तरमा गरिएका योजनाहरूको प्राथमिकीकरण

क्र.सं	योजनाको नाम प्राथमिकताको आधारमा	वडा नं	नयाँ/मर्मत /पुन निर्माण	श्रोतको नाम	टोलको नाम	लाभान्वित घरधरी	जनसंख्या	लागत ने रु
क. ग्रामीणी खानेपानी योजनाहरू								
१	गुलियोतामा खा.पा.यो.	३	नया	गुलियोतामा मुल	आलेथर, गुलियोतामा	८	४४	३९६०००
२	विसौना खा.पा.यो.	२	नया	नट्टीपाखा मुल	विसौना, वाटे, थुका	९	५०	४५००००
३	ढण्डुरे खा.पा.यो.	८/९	पुनर्निर्माण	डन्डुरे मुल	डाडाथर, गैरापात्लेथर, खोराथर, काफलडाडा, तल्लोपात्ले, उपल्लो पात्ले	६६	३६३	३२६७०००
४	पानीघाट खा.पा.यो.	४	नया	पानीघाट मुल	सिरनटोल, क्षेत्रीटोल, माझटोल, पुच्छरटोल, वाभेटोल	१५	८३	७४७०००
५	गौलते खा.पा.यो.	५/७	पुनर्निर्माण	गौलतेमुल	काफलडाडा, भिरकुना, खोरेडाडा, लामे, गोवाने	६०	३३०	२९७००००
६	सित्ले खा.पा.यो.	१	पुनर्निर्माण	छहरामाथीको मुल	सीरन टोल, माझ टोल, छेउ टोल	१७	९४	८४६००
७	निगाली खा.पा.यो	६	पुनर्निर्माण	तल्लो पधेंरा मुल	सीरानघर, वाटाघरे, ठुलोआगन, पुच्छरटोल, वाभेको	३०	१६५	१४८५०००
८	उपल्लोवारी खा.पा.यो.	८	नया	सीस्नेपानी	उपल्लोवारी	२	१७	१५३०००

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

१	दियालीडाडा खा.पा.यो.	६	मर्मत	जुकेपानी, उपल्लोपधेरा	उपल्लो पौडेलथर, तल्लो पौडेलथर, वाभा, पूच्छरघर, नयाघर अर्यालटोल, विरुवाटोल, गुलियोतामा, वाझेटोल	११	६०	११४०००
१०	बाझे खा.पा.यो	४	नया	विरुवाखोला		१५	८३	७४७०००
	खारपानी कुवा	४	कुवा सुधार	खारपानी	सिरनटोल, क्षेत्रीटोल, माझटोल, पुच्छरटोल, वाझेटोल	१५	८३	९९६००
	प्राथमिकता प्राप्त योजनाको कूल जनसंख्या तथा लागत							१३७२ १०५१३२०

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रोजेक्ट वालाकोट

अनुसूचि ११

गाविसमा रहेका पानीका श्रोत संबन्धित विस्तृत विवरण

क्र.स	श्रोतको नाम	श्रोतको कोड नं.म्बर	वडा नं.	श्रोतको क्षमता		मापन गरेको मिति	GPS Data			
				Discharge	Save Discharge		X	Y	Z	Accuracy
१	छहरा माथिको मुल	४४०००५०९८०१	१	०.३५	०.२८	२०७१/१२/२८	००४६७४९६	०३१०७३०४	१५२८	६
२	नदीपाखा हल्लनडाडा मुल	४४०००५०९८०१	१	०.१	०.०८	२०७१/१२/२९	००४६८०९२	०३१०६९८०	१४३०	७
३	फाल्गु पधेंरा मुल	४४०००५०२८०२	२	०.१	०.०.०८	२०७१/१२/२९	००४६८०६६	०३१०७०१४	१४३०	७
४	भालु ओडार मुल	४४०००५०२८०३	२	०.०९	०.०७	२०७१/१२/२९	००४६८०८४	०३१०६९२१	१३४५	७
५	ठेढीकोट्टि मुल	४४०००५०२८०४	२	०.१	०.०८	२०७१/१२/२९	००४६८२३१	०३१०६४९१	१२२८	७
६	ठुलो पधेंरो मुल	४४०००५०२८०५	२	०.१	०.०८	२०७१/१२/२९	००४६८२३४	०३१०६४८५	१२२९	७
७	झापडाडा मुल	४४०००५०३८०१	३	०.०८	०.०६	२०७१/१२/२९	००४६९२४६	०३१०७३८५	१०९७	६
८	जलकुले मुल	४४०००५०३८०२	३	०.३५	०.०.२८	२०७१/१२/२९	००४६९२४६	०३१०७३८५	१०९७	६
९	खोलाखर्क मुल	४४०००५०४८०१	४	०.२५	०.२०	२०७१/१२/२९	००४६८३१७	०३१०७६९६	१२६३	७
१०	गुलियोतामा मुल	४४०००५०४८०२	४	०.२	०.१६	२०७१/१२/२९	००४६८३७३	०३१०७६९४	११४०	७
११	खारपानी कुवा	४४०००५०४८०३	४	०.२५	०.२०	२०७१/१२/२९	००४६९२४७	०३१०७३८५	११३८	७
१२	वाडग्रे गैरा मुल	४४०००५०४८०४	४	०.२	०.१६	२०७१/१२/२९	००४६७८८०	०३१०८५०४	१४७६	७
१३	जुकेपानी मुल	४४०००५०६८०१	६	०.२	०.१६	२०७१/१२/२९	००४६८०५६	०३१०८४९६	१४३६	७
१४	उपल्लो पधेंरो मुल	४४०००५०६८०२	६	०.२	०.१६	२०७१/१२/२९	००४६८१३४	०३१०८६०७	१३८१	७
१५	तल्लो पधेंरो मुल	४४०००५०६८०३	६	०.१	०.०८	२०७१/१२/२७	००४६८०७४	०३१०८५११	१४२८	७
१६	डाङा टेंकी मुल	४४०००५०६८०४	६	०.१	०.०८	२०७१/१२/२७	००४६८४१७	०३१०८४८५	१३४४	७
१७	नियाली पधेंरा मुल	४४०००५०६८०५	६	०.१५	०.१२	२०७१/१२/२७	००४६७८८६	०३१०८५१५	१४७८	६

गाविस स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना वालाकोट

१८	जुकेपानी मुल २	४४०००५०६८०६	६	०.१	०.०८	२०७१/१२/२७	००४६७९४९	०३१०८५६१	१४३७	६
१९	फाडेखोरीया मुल	४४०००५०६८०७	६	०.१	०.०८	२०७१/१२/२७	००४६७७८३	०३१०७६९६	१४९१	६
२०	पानीघाट मुहान	४४०००५०७८०१	७	०.२	०.१६	२०७१/१२/२८	००४६७८२८	०३१०७६०१	१४९३	७
२१	गोवाने धारा मुल	४४०००५०७८०२	७	०.१५	०.१२	२०७१/१२/२८	००४६७८४४	०३१०७६६६	१४७४	७
२२	गोवाने मुल १	४४०००५०७८०३	७	०.०८	०.०६	२०७१/१२/२८	००४६७७९७	०३१०७६९७	१४८७	६
२३	गोवाने मुल २	४४०००५०७८०४	७	०.१२	०.०९	२०७१/१२/२८	००४६७८३८	०३१०७७०८	१४७५	७
२४	गोवाने मुल ३	४४०००५०७८०५	७	०.१३	०.१०	२०७१/१२/२८	००४६७९३६	०३१०७८१९	१४३३	७
२५	गोवाने मुल ४	४४०००५०७८०६	७	०.३	०.२४	२०७१/१२/२८	००४६७९८४	०३१०८४०७	१७६०	७
२६	भिरलडाडा मुल	४४०००५०७८०७	७	०.२५	०.२०	२०७१/१२/२८	००४६७९७६	०३१०८४६४	१७६९	६
२७	सिस्तेपानी मुल १	४४०००५०८८०१	८	०.१९	०.१५	२०७१/१२/२८	००४६७९४५	०३१०८४४६	१७७९	६
२८	सिस्तेपानी मुल २	४४०००५०८८०२	८	०.३	०.२४	२०७१/१२/२८	००४६७२०७	०३१०८४७३	१७४७	६
२९	भल्कुमुनी मुल	४४०००५०८८०३	८	०.१९	०.१५	२०७१/१२/३०	००४६७९०६	०३१०८४५३	१७८७	६
३०	ढन्हुरे मुल	४४०००५०८८०४	८	०.३५	०.२८	२०७१/१२/३०	००४६७४९६	०३१०७३०४	१५२८	६
३१	छहरी मुनिको सीमाना	४४०००५०८८०५	८	०.१	०.०८	२०७१/१२/३०	००४६७४२५	०३१०७४७६	१६०२	६
३२	चिहानडाडा मुनि खरवारी मुल	४४०००५०८८०६	८	०.१५	०.१२	२०७१/१२/३०	००४६७४३४	०३१०७४८८	१६०९	१२
३३	तल्लो पध्देरो मुल	४४०००५०८८०७	८	०.३५	०.२८	२०७१/१२/३०	००४६७२१८	०३१०८८२१	१५५९	६
३४	बलाकोट पध्देरो	४४०००५०८८०८	८	०.२	०.१६	२०७१/१२/३०	००४६७२२३	०३१०८८१९	१५५९	६
३५	गौलते मुहान	४४०००५०९८०१	९	०.१	०.०८	२०७१/१२/३०	००४६७६०८	८४८७	१५६६	६
३६	छहरी खोला	४४०००५०९८०२	९	०.१	०.०८	२०७१/१२/३०	००४६८४४९	६७३५	१२६४	६

अनुसूचि १२

गाविस स्तरीय खानेपानी तथा स्वच्छता समन्वय समिति (VWASHCC)को विवरण

क्र.स.	नाम	पद	ठेगाना
१	गणेश वहादुर राना	अध्यक्ष	गाविस सचिव
२	लक्ष्मी राना	उपाध्यक्ष	वालाकोट
३	गिराण पुन	सचिव	वालाकोट
४	सिता वि.क.	कोषाध्यक्ष	वालाकोट
५	खगेन्द्र शर्मा	सहसचिव	वालाकोट
६	गंगा वहादुर राना	सदस्य	वालाकोट
७	सन्दिप गुरुड	सदस्य	वालाकोट
८	अनिषा नेपाली	सदस्य	वालाकोट
९	मिना क्षेत्री	सदस्य	वालाकोट
१०	धनु आले	सदस्य	वालाकोट
११	कृष्ण वहादुर गुरुड	सदस्य	वालाकोट
१२	चम वहादुर गुरुड	सदस्य	वालाकोट २
१३	पिवा नेपाली	सदस्य	वालाकोट
१४	सपना नेपाली	सदस्य	वालाकोट
१५	सुक वहादुर वि.क.	सदस्य	वालाकोट
१६	मोहन वहादुर गुरुड	सदस्य	वालाकोट
१७	वोधराज क्षेत्री	सदस्य	वालाकोट
१८	ठाकुर गुरुड	सदस्य	वालाकोट
१९	मुना गुरुड	सदस्य	वालाकोट
२०	प्यारी राना	सदस्य	वालाकोट
२१	सपना गुरुड	सदस्य	वालाकोट

अनुसूची-१३: गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाई रणनीतिक योजना

पूर्ण सरसफाई रणनीतिक योजना

खुल्ला दिसामुक्त घोषणाको प्रतिफललाई दिगो र निरन्तर रूपमा अगाडि बढाई आधारभूत सरसफाई तथा स्वच्छताको अवस्थामा सुधार गर्नु पर्दछ । घोषणाको समयसम्म आउदा गर्न इच्छा भएपनि गर्न बाकी रहेको, सुधार गर्नुपर्ने महशुस भएका पक्षहरू, थप गर्नुपर्ने तथा स्तरीकरण गर्नुपर्ने कुरा थाति रहेका हुन्छन् । खुल्ला दिसामुक्त घोषणालाई दिगो, घोषणा पछिको सुविधामा पहाच तथा पूर्ण सरसफाई अभियानलाई समयमै सफल बनाउने चाहना गाविसको रहेको छ । गाविसको सरसफाई तथा स्वच्छताको अवस्था पहिचान, योजना तयार, स्रोत साधनको परिचालन, प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी छिटो भन्दा छिटो सफलता हासिल गर्नका लागि गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाई रणनीतिक योजनाको आवश्यकता महशुस गरी यो रणनीतिक योजना तयार गरिएको छ ।

१. सोच

बालाकोट गाविसमा बसोबास गर्ने सम्पूर्ण बासिन्दाहरूको स्वास्थ्यमा सुधार गरी समुदायको क्षमता विकास, आर्थिक समुन्नति र वातावरण मैत्री सामाज निर्माण गर्नु रहेको छ ।

२. लक्ष्य

क) पूर्ण सरसफाईको लागि आवश्यक पर्ने विवरणहरू वडागत रूपमा वि.सं. २०७२ पौष मसान्त सम्ममा पुरा गरिने छ ।

ख) २०७३ जेठ मसान्त सम्ममा गाविसको सम्पूर्ण वडाहरू वि.स. २०७३ आषाढ मसान्त सम्ममा गाविसलाई नै पूर्ण सरसफाई तथा आनीवानी परिवर्तन भएको घोषणा गरिने छ ।

ग) बालाकोट गाविसलाई वि.स. २०७३ आषाढ सम्ममा पूर्ण सरसफाई घोषणा गरी वि.स. २०७३ श्रावण पश्चात पूर्ण सरसफाई पश्चातको क्रियाकलापहरूको थालनी गरिने छ ।

३. उद्देश्य

यस रणनीति तयार भएपछि निम्न उद्देश्यहरू पुरा हुनेछन्:

क) खुल्ला दिसामुक्तलाई दिगो रूपमा अगाडि बढाउन सहयोग पुग्ने छ ।

ख) व्यक्तिगत, घरायसी, संस्थागत तथा वातावरणीय सरसफाई प्रवर्द्धन हुने छ ।

ग) संस्थागत, सार्वजनिक तथा घरायसी शौचालयलाई संरचनागत रूपमा स्थायी तथा प्रयोगकर्ता मैत्री बनाउने वातावरण तयार हुने छ ।

घ) स्थानीय स्रोत तथा साधनलाई योजनागत रूपमा नियमित परिचालन गरिने छ ।

ड.) पूर्ण सरसफाईको लागि कार्य योजना तयार गरी तोकिएको समयमा नै घोषणा गरिने छ ।

४. रणनीति:

क) बालाकोट गाविसलाई वि.स. २०७३ आषाढसम्ममा पूर्ण सरसफाई घोषणा गरी पूर्ण सरसफाईको वानी व्यबहार परिवर्तन भएको प्रमाणीकरण गर्ने ।

ख) खुल्ला दिसामुक्त पछिको अवस्थाको विश्लेषण गरी गाविसको सरसफाई तथा स्वच्छताका अवस्था पहिचान गर्ने । गाविसमा रहेको स्रोत र साधनको पहिचान, परिचालन र परिवेश (३ प) निर्माण गर्ने ।

ग) भिवाससिसि, वडा नागरिक मञ्च, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, गाविसले पूर्ण सरसफाईको अभियान अगाडि बढाउनका लागि सवैलाई समेट्दै मुख्य जिम्मेवारी लिने ।

घ) जिविस तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरूले बार्षिक कार्यक्रम तथा वजेट विनोजित गर्ने क्रममा पूर्ण सरसफाई तथा आनीवानी परिवर्तनलाई प्राथमिकतामा राख्न पहल गर्ने ।

ड.) गाविसमा भएको सार्वजनिक, संस्थगत तथा विद्यालय शौचालयहरूलाई स्वच्छ बनाउन शौचालय संचालन तथा मर्मतका लागि बिशेष कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने । साथै घरायसी शौचालयको अवस्था नियमित रूपमा सुधार गर्ने ।

च) जिल्ला र गा. वि. स. मा रहेका विभिन्न सरकारी तथा अर्ध सरकारी कार्यालयहरू, नागरिक समाज, संचार क्षेत्र तथा पत्रकार, समाजसेवी व्यक्तिहरू, राजनैतिक संगठनहरू, खानेपानी उपभोक्ता महासंघ, विद्यालय, नीजि क्षेत्र, सामुदायिक वन, महिला सञ्जाल, दलित सञ्जाल, जनजाति सञ्जाल, गैर सरकारी संस्थाहरू तथा विभिन्न निकायहरूसागको सहकार्य, समन्वय, जिम्मेवारी बाडफाड गरी पूर्ण सरसफाई अभियान लाई अघि बढाउने ।

छ) गाउ वस्ती, टोल, वडा, विद्यालयहरूले पूर्ण सरसफाइ अभियान सफल पार्न कार्य योजना सहित सकिय रूपमा संलग्न हुने र साथै भिवाससिसिको निर्णयलाई कार्यान्वयन गर्न जिम्मेवारी वहन गर्ने ।

ज) संस्थागत तथा संरचनागत रूपमा कार्य योजना निर्माण, वजेट ब्यवस्थापन, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा समिक्षा प्राणली वनाउने ।

झ) पूर्ण सरसफाइको अभियान असहयोग गर्ने व्यक्ति, संस्था वा समूहलाई सहि दिशामा ल्याउन गाविसले थप नियमहरू आवश्यकता अनुसार वनाउने र अनुमोदन गरि लागु गर्ने ।

ज) प्रोत्साहन, सम्मान, पुरस्कारको माध्यमबाट पूर्ण सरसफाइको अभियानलाई तीव्रता दिइने छ भने दण्ड, सजाय, जरिवनाको नीतिको माध्यमबाट पूर्ण सरसफाइ अभियानमा आएको प्रतिकूल वातावरणलाई सुधार गर्ने ।

ट) समुदायको अगुवाईमा पूर्ण सरसफाइ, विस्तारित समुदायको अगुवाईमा पूर्ण सरसफाइ तथा विद्यालयको अगुवाईमा पूर्ण सरसफाइ अबधारणाहरूलाई मुख्य आधार मानी पूर्ण सरसफाइ अभियान संचालन गर्ने ।

५. कार्यनीति

क) गाविसमा संचालन गरिन सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी क्रियाकलापहरू एकिकृत रूपमा संचालन गर्न सबै सरोकारावालाहरू वीच प्रत्येक महिनाको एकपटक वैठक वस्ने ।

ख) गाविसमा भएको स्रोत साधानको पहिचान गरि गाविसको योजना तयार तथा अद्याबधिक गर्ने ।

ग) गाविस तहको योजनालाई आधार मानी प्रत्येक वडा, विद्यालयहरूले संरचनागत रूपमा अघि वढाने । उनीहरूको क्षमता विकासको लागि सचेतना तथा अभिमुखीकरण गर्ने । विषयबस्तु, कार्य योजना र अनुगमनको ढाचाको वारेमा प्रष्ट पार्ने ।

घ) वडा तथा गाविस तहमा नियमित वैठक वस्ने । प्रत्येक वैठकमा कम्तीमा महिनभरि भएको प्रगति, भोग्नु परेको समस्या, सम्भावित चुनौति, सामाधानको उपाय र आगिम महिनाको लक्ष्यहरू विवरण पेश गर्ने ।

ड.) जिल्लाले निर्धारित गरेको पूर्ण सरसफाइको सूचकहरूको विवरण राख्ने, अद्याबधिक गर्ने र भिवाससिसिले यसको अवस्थाको लेखाजोखा गरि आवश्यकतानुसार थप कदम चाल्ने ।

च) गाविस स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी समिति (भिवाससिसि) को नाममा गाविसमा सरसफाइ कोष स्थापना गर्ने र कोष परिचालन गरि एकिकृत रूपमा कार्यक्रम संचालन गर्ने । यसको लागि प्रत्येक वर्ष कुन कुन संघ संस्थाले कति रकम विनियोजित गर्ने भन्ने कुरा भिवाससिसि र सरोकारावालाहरूको भेलावाट निर्णय गर्ने ।

छ) सरसफाइ तथा स्वच्छता र शौचालय सम्बन्धी सामाग्री सजिलैसाँगै समयमै सस्तो र विकल्प सहित प्राप्त गर्न व्यवसायीहरूसाग सहकार्य गर्ने । गाविस हाताभित्रै प्यान, पाइप, सिमेन्ट, रड, हार्पिक, ब्रस, सावुन, टुथपेष्ट, काइयो, नेल कटर उपलब्धताको ब्यवस्था गर्ने त्यस्तैगरि सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी स्रोत व्यक्ति, चर्पी निर्माण, गर्ने मिस्त्री तयार गर्ने ।

ज) स्वास्थ्य तथा शारीरिक अध्ययन गराउने शिक्षक, गाविस सचिव, स्वास्थ्य चौकीका इन्चार्ज, गाविसमा कार्यरत विकाससाग सम्बन्धित कर्मचारी, गैर सरकारी संस्थाको सामाजिक परिचालकहरू, महिला स्वास्थ्यकर्मी, क्लवका प्रतिनिधीहरू र यस्तै अन्य व्यक्तिहरूलाई स्रोत व्यक्ति तयार गर्ने ।

झ) वडा नागरिक मञ्चले वडा वास सिसिको भूमिका समेत निर्वाह गर्ने सो मञ्चले आ आफ्नो वडामास्थानीय स्तरका उत्प्रेरकहरू तयार तथा परिचालन गर्ने । वडा नागरिक मञ्चले वडाको सरसफाइको नेतृत्व, कार्य योजना कार्यान्वयन, मानवीय स्रोतको परिचालन, कार्य योजना अद्याबधिक गर्ने तथा अनुगमनका कामहरू गर्ने ।

झ) भिवाससिसिससाग सम्बन्धी वडाका वडा नागरिक मञ्चले हरेक घरको सम्पूर्ण नामावली अभिलेख राखी सरसफाइ कार्ड वितरण गर्ने । पूर्ण सरसफाइ भएपछि पूर्ण सरसफाइको प्रमाणीकरण गर्न स्टीकर टास्ने । गा. वि. स.मा कुनैपनि किसिमको सेवा सुविधा र सिफारिस लिन आउदा घरमा पूर्ण सरसफाइको सूचक पुरा भए नभए वा कति वटा पुरा भएको जनाकारी लिने । तोकिएको समयसम्म पुरा भएको प्रमाण पेश नगर्ने घरधुरीहरूलाई गा.वि.स. वाट दिइने सेवा सुविधा तथा सिफारिसको सन्दर्भमासमयमै बिस्तृत छलफल गर्ने ।

ट) स्वास्थ्य चौकीमा सरसफाइ डेस्क स्थापना गर्ने र सेवा लिन आउने विरामी तथा उसको साथमा आउने परिवारका सदस्यलाई पूर्ण सरसफाइ सम्बन्ध जानकारी दिने र साथै प्रत्येक विद्यालयहरूमा सरसफाइ नमूना टेबल राखी सचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

- ठ) पूर्ण सरसफाइ घोषणाको लागि गाउँ, टोल, वडाहरू विच प्रतिस्प्रधा गराउने र घोषणा गरेको आधारमा प्रोत्साहनका व्यवस्था गर्ने । त्यस्तैगरि गा वि स स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको निर्णयानुसार अन्य पुरस्कार तथा प्रोत्साहन दिनुपर्ने व्यक्ति, संस्था वा समूह पहिचान गरि पुरस्कृत गर्ने ।
- ड) पूर्ण सरसफाइ घोषणाको प्रतिवद्धता तयार पारीघोषणाको दिन सम्पूर्ण समुदायहरूलाई प्रतिवद्धता व्यक्त गर्न लगाउने र सोही पूर्ण सरसफाइलाई स्थायीत्व दिने ।

जसका लागि निम्नानुसारको फारम तयार गरिकार्यान्वयन गरिने छ ।

निम्न विधि तथा अभ्यासहरू परिवार तथा समुदायका सबै सदस्यहरूले प्रयोग तथा अभ्यास गरेको हुनु पर्नेछ		विधि तथा अभ्यास लागू गरिएको
		छ/छैन
१	पानी भण्डारण, शुद्धिकरण तथा व्यवस्थापन	
१	पानी जम्मा गर्ने भाडो सफा राखिएको,	
२	पानीको भाडो बिकोले छोपिएको	
३	पानीको भाडो बच्चाले नभेट्ने गरि राखिएको	
४	पानीको भाडो जनावरहरूले नभेट्ने गरि राखिएको	
५	भाडोबाट पानी चलाउदा सफा जगको प्रयोग गर्ने गरेको	
६	पानी पिउदा सफा ग्लास वा कपमा खन्याएर पिउने गरेको	
७	पानी उमालेर वा फिल्टर गरेर वा क्लोरिन हालेर वा पानीलाई धाममा राखेर वा सोडिस विधिको प्रयोग गरेर पिउने गरेको	
२	दिसाको व्यवस्थापन	
८	परिवारका सबै सदस्यहरूले चर्पीमा मात्र दिसा गर्ने गरेको	
९	बच्चा वा अशक्तको दिसा कोपरा वा प्लाष्टिकको भोलामा जम्मा गरी चर्पीमा फाल्ने गरेको	
३	व्यक्तिगत सरसफाइ	
१०	जोखिमपूर्ण अवस्था जस्तै दिसा गरेपछि, बच्चाको दिसा वा दिसा गरेको भाडो सफा गरेपछि, खाना खानु अघि, खाना तयार गर्नु अघि, बच्चालाई खुवाउनु अघि, पशुहरूको हेरचाह, खेतबारीको काम तथा फोहोर चलाएपछि, साबुन पानीले हात धुने बानी	
११	साबुन, तौलिया र हात धुने प्लेटफार्मको उपलब्धता	
१२	नियमित रूपमा नडु काट्ने, कपाल सफा गर्ने र कोर्ने, अनुहार सफा गर्ने, हप्तामा कम्तीमा एक पटक तुहाउने, प्रत्येक दिन दात माझने आदि	
४	ठोस तथा तरल फोहोरको व्यवस्थापन	
१३	तरल किसिमको फोहोरको खाडल छोपिएको र भिगा, किरा, लामखुटे पस्नबाट रोकिएको	
१४	भाडा माझने ठाउको व्यवस्था गरिएको र भाडा माझने ठाउ सफा	
१५	भाडा सुकाउने ठाउको व्यवस्था गरिएको	
१६	ठोस किसिमको कुहिने प्रकारका फोहोर फाल्ने खाडलको व्यवस्था	
१७	ठोस किसिमको नकुहिने प्रकारका फोहोर फाल्ने खाडलको व्यवस्था	
५	घरायसी सरसफाइ तथा गोठको व्यवस्था	
१८	घरभित्र धुवा छैन	
१९	घर भित्रको सरसफाइ	
२०	घर वरिपरिको सरसफाइ	
२१	घाम लाग्ने ठाउमा लुगा सुकाउने व्यवस्था	

	२२	पक्षीं तथा गाईवस्तुहरूको लागि गोठको व्यवस्था	
६	महिनावारी भएको बेलाको सरसफाई		
२३	महिनावारी हुदा चाहिने सामाग्रीहरूको उपलब्धता र प्रयोग		
२४	महिनावारीमा प्रयोग गरिएको सामाग्रीहरूको विसर्जन गर्ने व्यवस्था		
२५	महिनावारी हुदा प्रयोग गरिएका सामानहरू चलाएपछि साबुन पानीले हात धुने बानी		
७	खाद्य व्याबस्थापन		
२६	खाना तथा भाडाहरू राख्नको लागि तखता वा च्याक		
२७	खाना राखिएको भाडा छोपिएको		
२८	बच्चा तथा जनावरहरूले नपुग्ने ठाउ़मा खाना राखिएको		
२९	वासी खानेकुरा नखाने गरेको		
खण्ड २, संस्थागत तथा वातावरणीय तह			
८	जिल्ला पर्वत गा.वि.स वालाकोट वार्ड नं.....संस्थाको नाम.....		
९	वातावरणीय सरसफाई		
३०	गाउ , टोल, बाटो , खोला, नहर, नदी, ढलको सरसफाई		
१०	संस्थागत सरसफाई		
३२	माथि नं १, २ र ४ मा उल्लेखित सबै विधि तथा अभ्यासहरू गरेको		
३३	सबै संस्थाहरूमा महिला र पुरुषका लागि वेगलावेगलै सफा, स्वच्छ र पर्याप्त संख्यामा शैक्षालय भएको		
३४	संस्थागत शैक्षालय भिन्न क्षमता भएका व्यक्ति, बृद्ध बृद्धा, लैडिक तथा बाल मैत्री भएको, व्यवस्थापन तथा प्रयोगको सुनिश्चिता ।		
३५	सबै विद्यालयले स्वास्थ्य र सरसफाइ कार्यक्रम स्थायी रूपले संचालन गरेको		

६. स्रोत र साधनको व्यवस्थापन

क) मानवीय स्रोत साधान पहिचान र परिचालन

- गा. वि. स स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति
- बडामा बडा नागरिक मञ्चहरू
- गाविस स्तरीय सञ्जालहरू
- शिक्षक शिक्षिका, विद्यार्थी, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ तथा जुनियर रेडक्रस र बाल क्लब
- गा. वि. स. भित्र रहेका सरकारी, गैर सरकारी संस्था, विकाससाग सम्बन्धी निकायहरूका प्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरू
- पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि उत्प्रेरकहरू
- महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका
- सामाजिक परिचालकहरू
- सहकारी संस्थाहरू

- धार्मिक तथा सास्कृतिक समूह तथा ती समूहका प्रमुख तथा प्रतिनिधीहरु
- स्थानीय स्तरमा गठित समूहमा आबद्ध व्यक्तिहरु (आमा समूह, महिला समूह, बालकलव, आदि)
- राजनैतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरु
- नेपाल रेडक्स सोसाइटी, उप शाखा एवं त्यसका सदस्यहरु
- सुरक्षा निकाय,
- दातृ निकाय र त्यससाग आबद्ध व्यक्ति तथा संस्थाहरु
- स्थानीय तहका दक्ष मानवीय स्रोतहरु जस्तैः सिकर्मी, डकर्मीहरु, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी स्रोत व्यक्तिहरु
- स्थानीय व्यवसायी, व्यापारीहरु तथा निर्माण व्यवसायी
- नागरिक समाज
- संचार गृह तथा पत्रकारहरु
- सार्वजनिक यातायात कर्मचारी तथा चालकहरु
-

ख) आर्थिक स्रोत साधन पहिचान र परिचालन

क. स.	निकायहरु	वार्षिक बजेट
१	गा.वि.स.को सरसफाइ कोष	
२	गा.वि.स को वार्षिक सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी कार्यक्रम	
३	समपुरक कोषहरु	
४	वन उपभोक्ता समिति	
५	वडाहरुवाट संकलन	
६	जरिवाना संकलन	
७	सहयोग (दान, चन्दा, पुरस्कार आदि)	
	जम्मा	

७. बालाकोट गाविसको विद्यमान चुनौती तथा अवसरहरु :

क) चुनौतीहरु

- भिवाससिसिको नियमित बैठक, कार्य योजनानुसार क्रियाकलाप संचालन, वार्षिक बजेटको वातावरण सृजना जस्ता गतिविधीमा निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिका ।
- प्रत्येक घरधुरीमा भएको शैचालयको मर्मत सभार तथा स्तरोन्तती, नया निर्माण भएको घरधुरी तथा वसाइ सराइ घरधुरीमा शैचालयको सुनिश्चिता ।
- संस्थागत तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा रहेका शैचालय र सरसफाइ तथा स्वच्छताको दीगोपना गर्दै अवस्थामा सुदृढीकरण ।
- सावुन पानीले हातधुने, घरायसी पानी शुद्धिकरणका विधी अपनाई पानी पिउने तथा व्यक्तिगत सरसफाइ कायम राख्ने सन्दर्भमा व्यक्तिगत तहमा चेतना अभिवृद्धि ।
- गाविस तथा वडातहमा तयार भएको कार्य योजना तथा अनुगमन प्रणालीको कार्यान्वयन र प्रभावकारिता ।
- पूर्ण सरसफाइको अभियान प्रत्येक घरदैलो, विद्यालय र संघ संस्थाहरुको संलग्नता र परिवर्तनको लागि जिम्मेवारी लिने ।

- तोकिएको समयसीमा भित्रै वडा तथा गाविसलाई पूर्ण सरसफाइयुक्त क्षेत्र घोषणा ।

ख) अवसरहरू

- गाविसमा एक चरणको सरसफाइ अभियान सफल भै खुल्ला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भएको र सरसफाइ तथा स्वच्छता अभियानले निरन्तरता पाएको ।
- गाविसस्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति र वडामा वडा नागरिक मञ्चले वडा सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको रूपमा जिम्मेवारी वहन गर्न सक्ने अवस्था रहेको ।
- गाविसभित्र रहेको सम्पूर्ण निकायहरू खुल्ला दिसामुक्त अभियानमा सक्रिय रूपमा सहभागि भएकोले खुल्ला दिसामुक्तको दीगोपना र पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तन सम्बन्धी जानकारी हासिल गरेको ।
- पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तनको अभियानलाई संचालन गर्न सहयोगी निकाय र गाविसभित्र पनि मानवीय स्रोत तयार भै सकेको ।
- स्थानीय निकाय र स्थानीय समुदायको अगुवा र अपनत्व वहन गरेकोले अभियान लामो समयसम्म व्यक्तिगत तहसम्म पुने ।
- गाविसभित्र वसिन्दाहरूको सरसफाइ तथा स्वच्छताको सचेतनाको स्तर दिनप्रतिदिन बढ़दै गएको ।
- स्वयं राष्ट्रले पनि सरसफाइ तथा स्वच्छताको विषयवस्तुलाई आधारभूत सवालको रूपमा लिई माताहतको निकायलाई सक्रिय रूपमा जिम्मेवारी वहन गर्न निर्देशन दिएको ।
- गा.वि.स.मा विभिन्न किसिमका सामुदायिक संघ संस्थाहरू, आमा समुह, वाल क्लवहरू, महिला समुहहरू तथा जातिय संगठनहरू कार्यरत रहेकाले तिनीहरूलाई सरसफाईको क्षेत्रमा परिचालन गर्न सकिने ।

द. अनुगमन र मूल्यांकन:

गाविसमा पूर्ण सरसफाईको अभियान प्रभावकारी रूपले संचालन तथा सफल वनाउन जिल्ला तह, गाविस तह, वडा तह र स्थानीय समुदायहरूको तहवाट अनुगमन गरिने छ । गाउँ स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिले आबश्यकतानुसार तहगत अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति वनाउने छ सो समितिले नियमित अनुगमन गर्ने छ । अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्नका लागि विधिहरू निर्धारण गरि व्यक्तिगत, घरायसी तथा संस्थागत तहमा पूर्ण सरसफाईका सूचकहरू पुरा भए नभएको अनुगमन गर्ने छ । अनुगमनको लागि पूर्ण सरसफाईको सूचक तथा विस्तारीत सूचक सहित फारम तयार गरिने छ । अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिले फारम भरि प्रतिवेदन तयार गर्ने छ । सोही प्रतिवेदनलाई आधारमानी आगमी दिनमा गरिने क्रियाकलापहरू निर्धारण गरिने छ ।

९. पूर्ण सरसफाइ पश्चातको क्रियाकलापहरू:

खुल्ला दिसामुक्त घोषणा पश्चात घोषणालाई दीगो बनाउने र पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तनको अभियानलाई तीव्रता दिइ पूर्ण सरसफाइयुक्त क्षेत्र बनाउनु हो । पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तन क्षेत्र घोषणा पश्चात पनि सरसफाइ तथा स्वच्छताको अभियान सम्पन्न भएको हुँदैन । तसर्थ पूर्ण सरसफाइलाई दीगोपना र घोषणा गर्दा सूचकको रूपमा नभएको अन्य सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्रियाकलापलाई समेट्दै वातावरण मैत्री सरसफाइ तथा स्वच्छता र अर्ध शहरमुखी बिशेषताका सरसफाइ तथा स्वच्छताको अभियानलाई निरन्तरता दिनुपर्छ ।

यसको लागि शौचालयको स्तरीकरण तथा प्रयोगकर्ता मैत्री, भान्साको फोहोरवाट आफैले मल वनाउने, प्लाष्टिकलाई छुटै जम्मा गरी बिकी वा निर्धारित स्थलमा जम्मा गर्ने, बैकल्पीक उर्जाको प्रयोग, फोहोर मैला व्यवस्थापन, खानेपानीको मुहान संरक्षण, पानीको गुणस्तर परिक्षण, पोखरीहरूको संरक्षण, प्लाष्टिक भोला निषेध, स्यानिटरी ल्याणडफिल्ड साइट, स्थानीयस्तरमै सरसफाइ सामाग्रीको व्यवस्थापन, ढलको व्यबस्था, नियमित बजेट र संस्थागत क्रियाकलाप आदि क्रियाकलापहरू अगाडि बढाइने छ ।

पूर्ण सरसफाइको लागि वडा / गाविस तहका कार्ययोजना

क्र सं	कृयाकलाप	मिति		जिम्मेवारी	
		देखि	सम्म	मुख्य	सहयोगी
१	गाविस सचिवसाग भेटघाट गरि भिवाससिसिको बैठकको मिति निर्धारण गर्ने	२०७२/४/१५	२०७२/४/२०	सदस्य सचिव	जिविस
२	भिवाससिसिको बैठक: खुल्ला दिसामुक्त घोषणा पछिको अवस्था माथि छलफल,	२०७२/४/२५	२०७२/४/२५	संयोजक	जिविस
३	गाविसको सबै घरधुरी सरसफाइ सम्बन्धी तथ्थांक संकलन (चपी, चाड., फोहोर थुपार्ने खाडल, सावुन पानीले हातधुने ठाउ आदि)	२०७२/५/२५	२०७२/५/३०	गाविस	जिविस
४	गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी कार्य योजना निर्माण तथा जिम्मेवारी वाढाफाड	२०७२/५/१५	२०७२/५/१५	गाविस	जिविस
५	वडा नागरिक मञ्चको बैठक र वडा वास सिसिको जिम्मेवारी सम्बन्धी निर्णय गर्ने	२०७२/६/११	२०७२/६/२०	गाविस	जिविस
६	वडा नागरिक मञ्चलाई अभिमुखिकरण	२०७२/६/२५	२०७२/७/१०	गाविस	जिविस
७	वडा वाससिसि । वडा नागरिक मञ्चको नेतृत्वमा वडा कार्य योजना निर्माण	२०७२/७/१५	२०७२/७/२०	गाविस	जिविस
८	वडा तहका पूर्ण सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी छलफल तथा अन्तरक्रिया	२०७२/७/२५	२०७२/८/१०	गाविस	जिविस
९	प्रत्येक दुई महिनाको एक पटक भिवाससिसिको बैठक	निरन्तर	निरन्तर	गाविस	जिविस
१०	प्रत्येक एक महिनाको एक पटक वाडवाससिसि । वडा नागरिक मञ्चको बैठक	निरन्तर	निरन्तर	गाविस	जिविस
११	राजनैतिक दल र वीच भिवाससिसिवीच छलफल र कार्यक्रममा सहयोग गर्ने वातावरण वनाउने	२०७२/८/१	२०७२/८/३	गाविस	जिविस
१२	आमा समूह, वन समूह, क्लब, जातिगत तथा सास्कृतिक सञ्जलहरूसाग छलफल तथा अन्तरक्रिया	२०७२/८/२६	२०७२/८/३०	गाविस	जिविस
१३	बिभिन्न माध्यमवाट प्रचार प्रसार तीव्र गर्ने कार्यक्रम निर्धारण गर्ने जस्तै: सार्वजनीक सुचना टांस प्रचार प्रसार/वॉड, माइक्रो, विद्यालय स्तरीय ज्याली, स्थानीय एफ एम आदि	२०७२/९/१०	२०७२/९/१५	गाविस	जिविस
१४	प्रत्येक विद्यालयमा संस्थागत वास समिति गठन गर्ने (शिक्षक, अभिभावक तथा विद्यार्थी रहेन गरि) तथा विद्यालय र विद्यार्थीको घरसम्मलाई ध्यानमा राखि कार्य योजना तयार गर्ने	२०७२/९/२०	२०७२/९/३०	गाविस	शिक्षा समिति
१५	विद्यालय व्यवस्थापन समिति, अभिभावक शिक्षक संघ र शिक्षक शिक्षिकासाग अन्तरक्रिया अभिमुखिकरण तालिम	२०७२/१०/२	२०७२/१०/७	गाविस	जिविस
१६	महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविका तथा नागरिक समाजहरूसाग अन्तरक्रिया	२०७२/१०/१०	२०७२/१०/१५	गाविस	जिविस
१७	प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालय स्तरीय बाल क्लब गठन तथा परिचालन	२०७२/१०/२१	२०७२/१०/२५	गाविस	जिविस
१८	विद्यालय स्तरीय बाल क्लबसाग अन्तरक्रिया	२०७२/१०/२६	२०७२/१०/३०	गाविस	जिविस
१९	गा.वि.स स्तरीय अनुगमन समिति गठन तथा आचार संहिता निर्माण	२०७२/५/१	२०७२/५/५	गाविस	जिविस
२०	वडा स्तरीय अनुगमन समिति गठन तथा आचार संहिता निर्माण	२०७२/६/१	२०७२/६/१०	गाविस	जिविस

क्र सं	कृयाकलाप	मिति		जिम्मेवारी	
		देखि	सम्म	मुख्य	सहयोगी
२१	गा.वि.स स्तरीय सम्पूर्ण कार्यालयहरुमा सरसफाई सम्बन्धी प्रचार सामग्री टाँस्ने	२०७२/७/१०	२०७२/७/१५	गाविस	जिविस
२२	स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरु छाराघरदैलो कार्यक्रम (महिनाको १ पटक)	२०७२/६/१	निरन्तर	गाविस	जिविस
२३	प्रत्येक महिनामा कम्ती एकपटक शिक्षक, विद्यार्थी र संचालक समितिद्वारा विद्यालय सेवा क्षेत्रमा घर दैलो कार्यक्रम	२०७२/६/५	२०७२/९/३०	गाविस	जिविस
२४	प्रत्येक महिना प्रत्येक बडाले पूर्ण सरसफाईको सूचक कुनकुन घरले पुरा गरे र गरेन् तथांक अद्यावधिक गर्ने	२०७२/६/१	निरन्तर	बडा नागरिक मञ्च	भिवाससि सि
२५	प्रत्येक महिनामा सकालन गरेको तथांक सार्वजनिक स्थल र गाविसमा टास्ने	२०७२/६/१	निरन्तर	बडा नागरिक मञ्च	भिवाससि सि
२६	प्रत्येक बडा र गाविसको पूर्ण घोषणा गर्ने मिति उल्लेख गर्ने	२०७२/१२/१	२०७२/१२/१५	गाविस	जिविस
२७	सर्व प्रथम खुल्ला पूर्ण सरसफाई क्षेत्र घोषणा गर्ने बडा तथा विद्यालयलाई सम्मान र कदर	२०७३/२/१	२०७२/२/५	गाविस	जिविस
२८	सरसफाई परिचय पत्र वितरण	२०७३/२/१०	२०७२/२/३०	गाविस	जिविस
२९	पूर्ण सरसफाई घोषणा पश्चातको वारेमा बैठक वस्ने	२०७३/४/१५	निरन्तर	गाविस	जिविस

पूर्ण सरसफाई घोषणा प्रक्रिया

